

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
BAĞIMLILIK VE ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ADLİ BİLİMLER ANA BİLİM DALI
ADLİ PSİKOLOJİ BİLİM DALI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE İNTERNET
BAĞIMLILIĞININ ŞİDDETE YÖNELİK TUTUM VE İLETİŞİM
BECERİLERİ İLE İLİŞKİSİ

Özlem AKKURU

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Kaan YILANCIOĞLU

İSTANBUL, 2019

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
BAĞIMLILIK VE ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ADLİ BİLİMLER ANA BİLİM DALI
ADLİ PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE İNTERNET
BAĞIMLILIĞININ ŞİDDETE YÖNELİK TUTUM VE İLETİŞİM
BECERİLERİ İLE İLİŞKİSİ**

Özlem AKKURU

164501019

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Kaan YILANCIOĞLU

İSTANBUL, 2019

ETİK KURUL RAPORU

www.uskudar.edu.tr

Altunizade Mahallesi Haluk Türksöy Sokak No:14 34662 Üsküdar/İSTANBUL
T: 0216 400 22 22 F: 0216 474 12 56 bilgi@uskudar.edu.tr

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

SAYI: 61351342-/ 2019-246

26/04/2019

Sayın Dr.Öğ.Üyesi Kaan YILANCIOĞLU
(Özlem AKKURU)

Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulunun 25/04/2019 tarihinde yapılan 04 No.lu toplantısında “Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Şiddete Yönelik Tutum Ve İletişim Becerilerine Etkisi” adlı araştırma projenizin kurum izni getirme koşulu ile şerhli olarak etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Doç. Dr. Cumhuriyet TAŞ
Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik
Kurulu Başkanı

TEZ SAVUNMA TUTANAĞI

T.C.
ÜSKÜDAR
ÜNİVERSİTESİ

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

BAĞIMLILIK VE ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	: 164501019
Öğrenci Adı Soyadı	: Ötlem Akkuru
Anabilim Dalı	: Adli Bilimler
Tez Danışmanı	: Dr. Öğr. Üy. Kaan Yılmazoğlu
Tezin Başlığı	: Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Şiddete Yönelik Tutum ve İletişim Becerilerine Etkisi

Toplantı Tarihi	: 06.08.2019	Saati	: 16:00
Öğrenci Savunmaya	: ☒ Geldi		
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir.			
☒ Yapılan savunma sınavında adayın tez çalışması başarılı bulunarak KABUL edilmesine,			
☐ Yapılan savunma sınavı sonunda tez çalışmasının DÜZELTİLMESİNE, düzeltme için adaya ay EK SÜRE verilmesine (en fazla 3 ay)			
☐ Yapılan savunma sınavının sonunda tezin REDDEDİLMESİNE			
☒ OY BİRLİĞİ ☐ OY ÇOKLUĞU			
İle karar verilmiştir.			
Savunmada Tezin Başlığı : ☐ Değişmedi ☒ Değişti			
Tezin Yeni Başlığı : ☐ Değişmedi ☒ Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Şiddete Yönelik Tutum ve İletişim Becerilerine Etkisi			
Öğrenci Savunmaya : ☐ Gelmedi			
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,			
☐ OY BİRLİĞİ İLE REDDEDİLMİŞTİR.			

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Başkan	Doç. Dr. Nevtan Ziyalar	
Danışman Üye	Dr. Öğr. Üy. Kaan Yılmazoğlu	
Üye	Doç. Dr. Gülben Hıdıroğlu	
Üye	Doç. Dr. Serhat Özbek	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Tuğba Yılmaz	

(Tüm durumlarda jüri üyelerinin tez değerlendirme raporları gerekir.)

Sayı No :

Tarih : 06/08/2019..

Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen ve Anabilim Dalımız Yüksek Lisans Programı öğrencisinin Tez Savunma Sınav Tutanağı ve eklerinin Enstitü Yönetim Kurulunda görüşülmesi hususunda bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Not: Bu forma orijinal raporlar (bir nüsha) eklenecektir.

Prof. Dr. Feriye Atay
Anabilim Dalı Başkanı
(Unvanı, Adı Soyadı, İmza)

ÜÜ-FR-016 Revizyon No: 0 (08.11.2016)

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezimi olan “Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Şiddete Yönelik Tutum Ve İletişim Becerilerine İle İlişkisi” adlı çalışmamın, planlanmasından yazımına kadar hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezimdaki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmamla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

Tarih

.../.../.....

Özlem AKKURU

İmza

TEŞEKKÜR

Araştırmanın planlanmasında ve yürütülmesinde akademik bilgi ve danışmanlığı ile destek veren sayın hocam ve tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Kaan YILANCIOĞLU'a

Üsküdar Üniversitesi Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü kurucusu olan ve bize imkan sağlayan Prof. Dr. Sevil ATASOY'a

Tez sürecinde kendisinden destek bulduğum hocam Sayın Dr. Zeynep Pınar COHEN'e

Veri toplama sürecinde yardımları ve destekleri için Araştırma Görevlisi Melike BOZTİLKİ'ye,

Eğitim hayatım sürecinde yanımda olan ve destek veren kıymetli ailem ve değerli arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Haziran, 2019

Özlem AKKURU

İÇİNDEKİLER

ETİK KURUL RAPORU	ivii
TEZ SAVUNMA TUTANAĞI	iv
YEMİN METNİ	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
TABLolar LİSTESİ	x
ÖZET	xi
ABSTRACT	xii
GİRİŞ	1
1. GENEL BİLGİLER	9
1.1. İNTERNET BAĞIMLILIĞI	9
1.1.1. İnternet Bağımlılığı	10
1.1.2. İnternet Bağımlılığının Sebepleri	13
1.1.3. İnternet Bağımlılığının Sonuçları.....	14
1.1.4. İnternet Bağımlılığının Aşamaları	16
1.1.5. İnternet Bağımlılığı Sınıflandırması	17
1.1.5.1. Young'un İnternet Bağımlılığı Sınıflandırması	17
1.1.5.2. Özgül ve Genel Patolojik (Sorunlu) İnternet Kullanımı (ÖPİK)..	18
1.1.6. İnternet Bağımlılığı Kuramları.....	18
1.1.6.1. Kitle İletişim Kuramı.....	19
1.1.6.2. Kritik Kitle Kuramı	19
1.1.6.3. Karşılıklı Etkileşim Kuramı	19
1.1.6.4. Sosyal Katılım Kuramı	19
1.1.6.5. Kullanma ve Haz Alma Kuramı	20
1.2. Şiddet	20

1.2.1. Şiddet Davranışının Türleri.....	21
1.2.2. Şiddete İlişkin Psikolojik Yaklaşımlar.....	23
1.2.2.1. Fenomenolojik Yaklaşım.....	23
1.2.2.2. Gelişimsel Yaklaşım.....	24
1.2.2.3. Biyolojik Yaklaşım.....	24
1.2.2.4. Davranışçı Yaklaşım.....	25
1.3. İletişim Becerisi	26
1.3.1. İletişim Becerisinin Önemi	29
2.GEREÇVEYÖNTEM.....	32
2.1.AraştırmanınYöntemi.....	32
2.3.Araştırmanın Evren ve Örneklemi	32
2.4.VerilerinToplanması	33
2.4.1.Veri Toplama Araçları	34
2.6. Verilerin Değerlendirilmesi	35
2.6. Araştırmanın Etik Yönü	37
3.BULGULAR.....	38
3.1. Katılımcıların Bireysel Özelliklerine İlişkin Bulgular	38
3.2. İnternet Bağımlılığı Şiddet Yönelik Tutum İlişkinine Yönelik Bulgular.....	40
3.3. İnternet Bağımlılığı ve İletişim Becerilerine İlişkin Bulgular	40
5.TARTIŞMA	43
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	46
KAYNAKÇA.....	48
EKLER	51

KISALTMALAR LİSTESİ

- DSM:** Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (Mental Bozuklukların Tanımsal ve Sayısal El Kitabı)
- WHO:** World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)
- Vd.** Ve diğerleri

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: İletişim Becerileri Faktör Analizi Döndürülmüş Bileşen Matrisi	36
Tablo 2: Üniversite Öğrenilerinin Bireysel Özelliklerinin Dağılımı (N=246)	39
Tablo 3: İnternet Bağımlılığının Şiddete Yönelik Tutum İle İlişkisi (N=246).....	40
Tablo 4: İnternet Bağımlılığının Şiddete Yönelik Tutum Yordama Düzeyi (N=246) ...	40
Tablo 5: İnternet Bağımlılığı İletişim Becerileri İlişkisi (N=246).....	41
Tablo 6: İnternet Bağımlılığının Şiddete Yönelik Tutum Yordama Düzeyi (N=246) ...	41

ÖZET

Bu çalışma “Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Şiddete Yönelik Tutum Ve İletişim Becerileri İle İlişkisi”nin belirlenmesi amacıyla İstanbul Üsküdar Üniversitesi öğrencileri aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya toplam 246 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerden araştırmada kullanılacak verilerin toplanması için Sosyo-demografik Veri Formu, İnternet Bağımlılığı Ölçeği, İletişim Becerileri Ölçeği ve Şiddet Eğilimi Ölçeği kullanılmıştır. Betimsel bir araştırma niteliğindedir.

Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin internet kullanımları günlük ortalama 1-3 saat arasında olup önemli bir kısmında da 4-6 saat arasındadır. 7 saat üzeri kullanan öğrencilerin varlığı da araştırma bulgularında elde edilmiştir. Öğrenciler için internet bağımlılığı genel anlamıyla şiddet eğilimini zayıf düzeyde etkilemektedir. Bunu yanı sıra şiddet eğiliminin alt boyutları olan Suç-Savaş, Fiziksel Ceza ve Partner şiddeti boyutlarının internet bağımlılığıyla ilişkisi tespit edilememiştir. İletişim becerileri hususunda ise internet bağımlılığı ile sözel iletişim arasında negatif yönlü bir ilişkinin varlığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnternet Bağımlılığı, Şiddet Eğilimi, İletişim Becerileri

ABSTRACT

This study was carried out through the students of Istanbul Üsküdar University in order to determine the effect of “Internet Addiction on Attitude and Communication Skills of Violence in University Students“. A total of 246 students participated in the study. Socio-demographic Data Form, Internet Addiction Scale, Communication Skills Scale and Violence Tendency Scale were used to collect data to be used in the study. It is a descriptive research.

According to the findings, the average internet usage of students is between 1-3 hours and 4-6 hours. The presence of students using over 7 hours was also obtained in the search findings. Internet addiction for students has a weak effect on the tendency of violence in general. In addition, the relationship between crime-war, physical punishment and partner violence, which is the sub-dimensions of violence tendency, was not determined. As for communication skills, a negative relationship was found between internet addiction and verbal communication.

Keywords: Internet Addiction, Violence Tendency, Communication Skills

GİRİŞ

- Problem Tanımı

Dünyada, Sanayi Devrimi'nden sonra yaşanan gelişmeler günümüz dünyasının da temelleri sayılmakla birlikte endüstriyel alandaki ivmelenme diğer taraftan ulaştırma ve teknoloji alanlarını da tetiklemiştir. Bu gelişmelerin bir ürünü olarak temelleri 1960'lara uzanan internet ortaya çıkmıştır. Herkesçe bilindiği üzere başta ABD'de askeri amaçlı kullanılan bu ağ yapısı, daha sonra sivil kullanıma açılmış ve bundan itibaren de sürekli olarak gelişim sergilemiştir. Bu gelişim, günümüzü internet çağına taşımış ve teknolojinin diğer ürünleri de artık bu yapı üzerine inşa edilir olmuştur. Uzak erişimler, robotik teknolojiler, iletişim mecraları, sosyal medya platformları, alış-veriş platformları gibi birçok hizmet uygulaması insanların beğenisine sunulmuş ve sunulan bu ürünlere gösterilen talep gün geçtikçe gelişen bir durum sergilemiştir. Öyle ki toplumsal ve bireysel alışkanlıklar artık internet üzerinden devam ettirilmeye başlanmıştır. Öte yandan bilgiye erişimi kolaylaştıran ve bir anlamda sınırları ortadan kaldıran internet, çok çeşitli amaçlar ve çözümler noktasında insan hayatında elektrik gibi bir ihtiyaç haline bürünmüştür. İyi yanlarının yanı sıra zararlı sayılabilecek ürünlerin de üzerinde hayat bulduğu internet, kimilerince fayda üretmek adına kullanılırken kimilerinin de bağımlılığı halini almıştır.

İnternet, milyonlarca bilgisayarın dolayısıyla milyonlarca kullanıcının birbirine bağlanmasını sağlayan bir imkan sunmakla birlikte iletişim ağlarının da genel adı mahiyetine bürünmüştür. Kullanıcıların birbirleriyle etkileşim ve bilgi alış-verişine imkan sağlayan internette duygu ve düşünceler kolayca paylaşılabilmekte (Telkök-Şen, 2015), her türlü ihtiyaca erişim mümkün olmaktadır.

Bu denli geniş alternatiflere sahip olan internet, insanların eğilimlerine göre bağımlılık yapabilme potansiyeline de sahip olacaktır. Bağımlılık, bir davranışın gerçekleştirilmesi veya bir maddenin kullanılması halinde duyulan bir hazzın sürekliliğini istemekle ilişkili olarak o davranışa veya maddeye karşı sergilenen arzu ve isteğin

engellenememesi durumu olarak özetlenebilmektedir (Dinç, 2010; Deniz, 2015). Bu bağlamda internet bağımlılığında bahsedilebilmesi için kullanıcının internet kullanımını sürekli hale getirmesi ve yaşamsal önceliklerinin önünde konumlandırması durumu belirleyicilik arz edecektir. Nitekim internet bağımlılığı, bireyin internet kullanma hususunda aşırı isteklilik sergilemesi ve bunun kendisi için kontrol edilemez bir davranış olarak ortaya çıkması şeklinde özetlenmektedir. Bağımlı birey, internette gereğinden çok fazla zaman harcamak, internete giremediği zamanlarda bundan ötürü öfkeli, huzursuz, sınırlı davranışlar sergilemek, internetin aile bireyleri ve sosyal çevresinden daha ön sıralarda yer alması gibi tutumlar sergilemektedir (Young, 2004).

İnternet bağımlılığı İlk olarak APA (Amerikan Psikiyatri Birliği) tarafından 1994 yılında yayınlanmış olan DSM IV sınıflama sisteminde “dürtü kontrol bozuklukları” altında "Madde İstismarı ve Bağımlılığı" olarak ele alınmış, bir sonraki ve halen geçerli sürüm olan DSM V' te ise daha önce DSM IV' te yer alan kapsam genişletilerek bu durum “Madde Kullanımı ve Bağımlılık Bozuklukları” şeklinde ifade bulmuştur. Böylelikle internet bağımlılığı, patolojik kumar bağımlılığı, seks bağımlılığı şeklindeki davranış bozukluklarının madde kullanımı şeklinde bir bağımlılık olmasa da takıntılı ve davranış bozukluğu şeklinde kendini gösterdiği için bu sınıflama içerisinde tanımlanmıştır. Bununla birlikte DSM V' te internet bağımlılığı, "İnternet Gaming Disorder-İnternette Oyun Oynama Bozukluğu" şeklinde yer almaktadır. Bu bozukluğu sergileyen kimseler kumar dışında kalan internet oyunlarına bağımlılıkları ile tanımlanmakla birlikte oyunlarda sergiledikleri davranışları fiziksel ve ruhsal şiddet ihtiva etmesine rağmen gündelik hayatın içerisinde de devam ettirmektedirler (DSM-IV, 2013).

İnternet bağımlılığının literatüre girişi ilk olarak 1996 yılında ve Dr. Ivan Goldberg tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı internet bağımlılığını, online geçirilen sürenin sürekli arttırılmak istenmesi zihnin sürekli olarak internette olmakla meşgul olması, internette geçirilen sürelerle ilişkin plan yapılsa bile bu plana uyulmayıp sürenin arttırılması, ruhsal bedensel ve sosyal konularda sorunlar yaşanması gibi tanı kriterleri ortaya koymuştur (Goldberg, 1996; Young, 2004).

Young (1998) ise DSM IV'te tanımlanan "Patolojik Kumar Oynama" tanı kriterlerini temel alan ve 8 maddeden oluşan internet bağımlılığı tanı kriterleri oluşturmuş ve bunlardan %5'inin bulunmasının bağımlılık tanısı konmasında yeterli olacağını ileri sürmüştür. Bununla birlikte internet bağımlılığı tedavisi için bir tedavi merkezi de açmıştır (Özcan ve Buzlu, 2005). Young, internet bağımlısı olan kişilerin sergiledikleri davranışları;

- Zihinlerini sürekli internete dair kaygı ve uğraşlarla meşgul eden
- İnternette geçirilen zamanı haz alma amaçlı olarak sürekli artıran,
- İnternet kullanımını sonlandırma yolundaki denemelerinde sürekli başarısız olan,
- İnternet kullanımını sınırlandırdıklarında psikolojik ve bedensel rahatsızlık hisseden
- Planlanan zamandan daha uzun sürelerde internette kalan
- Akademik kariyer ve iş fırsatlarını elden kaçırma riskiyle karşı karşıya olan
- Aile bireylerine veya psikolojik danışmanlarına internetle ilgili hususlarda yalan söyleyen veya gerçeği gizleyen
- İnterneti psikolojik olarak rahatlama veya kötü ruhsal durumdan kurtulma amaçlı kullanan şeklinde sıralamaktadır (Young, 1998).

Bağımlı birey, üstesinden gelemedikleri sıkıntılardan kurtulma veya uzaklaşma amaçlı olarak internete sığınmaktadırlar (Yong, 2004). Griffiths (1999) ise teknoloji bağımlılığı altında tanımladığı internet bağımlılığını eylemsel olarak nitelemekte ve bu kişilerin davranışlarının temelinde geri çekilme, dikkat çekme, duygu-durum değişikliği, tolerans, çatışma, tekrarlama gibi öğelerin varlığını ifade etmektedir.

Öte yandan internette geçirilen sürelerde kontrolü kaybeden kişilerin bu durumu "patolojik internet kullanımı", "internet bağımlılığı", internet bağılılığı" gibi kavramlarla izah edilmekte ve literatürde bu şekilde farklı tanımlamalarla yer almaktadır (Özcan ve Buzlu, 2005).

Yukarıda değinildiği üzere internet bağımlısı bireylerde davranış bozuklukları söz konusu olduğu gibi bu bozukluklar, çevreye karşı tepkiler şeklinde olmanın yanı sıra

bireyin yaşamsal sorumluluklarının düzenini de bozucu niteliktedir. Çevreye karşı sergilenen yaklaşımlar da sosyal sorumsuzluk, iletişim bozuklukları, sinir ve öfke kaynaklı şiddet içeren davranışlar şeklinde ifade edilebilir.

Şiddet kavramı pek çok tanımlama ile ifade edilebilmekle birlikte kelime kökeni Latince, "Violentia"ya dayanmakta ve anlam olarak da "sert ve acımasız kişilik, güç" kavramlarını ifade etmektedir (Arpacı, 2011; Yengin, 2012). Çok çeşitli ve çok yönlü olabilen şiddet, saldırganlığı içerisinde barındırmaktadır. Saldırganlık, korku, öfke, husumet, tahammülsüzlük, gibi duyguları bünyesinde bulunduran ve geçmişten bu yana bireysel veya topluca başvurulan bir davranış türü olup düşmanlık mahiyetinde değerlendirilmektedir (Gözütok, 2008). Dar anlamıyla ise şiddet "kişilere ve nesnelere yönelik düşmanlık ve öfke duygusunun, yoğun yıkıcı bir şekilde ortaya çıkması durumu" şeklinde ifade edilmektedir (Budak, 2009). Şiddet, bireyin başka bireye maddi veya manevi bağlamda zarar vermesi şeklinde kendini göstermekle birlikte (Ayan, 2006) sertlik veya kaba davranış içeren bir davranış (Ünsal, 1996) olarak da tanımlanabilmektedir.

Şiddet davranışını açıklayan yaklaşımlar, birçok nedenin varlığından bahsetmekte ve bu sebepten şiddet biyolojik, psikolojik ve sosyal yönleri itibariyle ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır (Özgür, Yörükoğlu ve Baysan Arabacı, 2011). WHO konuya yaklaşımını ekolojik model dairesinde çevresel, bireysel, sosyal ve kültürel dairede şiddeti tanımlamak şeklinde ortaya koymaktadır (Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi ve Lozano, 2002). Dolayısıyla internet bağımlılığının doğuracağı şiddet davranışının altında bireysel, kültürel ve çevresel unsurların aranması yerinde olacaktır.

Şiddeti tetikleyen psikolojik etmenler, saldırganlığa maruz kalma, engellenme ve taklit yoluyla öğrenme şeklinde ifade edilmektedir. Genel olarak engellenmenin neticesi olarak ortaya çıkan şiddet bireylerin, kasıtlı olarak kendilerine kötü davranıldığını düşündükleri durumlarda sergiledikleri bir davranış biçimi olarak nitelendirilmektedir. Bununla birlikte, sosyal öğrenme kuramına göre saldırgan davranışlar, gözlem ve taklit etme yoluyla öğrenilip pekiştirilmektedir (Karlı, 2016). İnternet bağımlılığının ortaya

koyduğu şiddetin bu bağlamda değerlendirilmesi neticesinde, bir engellenme durumunun bu türden şiddeti daha çok ortaya çıkaracağı düşünülebilir. Öte yandan, sanal ortamda maruz kalınan şiddetin de yine bireylerde şiddet eğilimini tetikleyebileceği düşünülmelidir. Öte yandan,

Şiddet davranışına temel teşkil eden bazı sosyal hususlar, sorun çözme yöntemi olarak görülmesi, toplumda şiddetin olumlu karşılanması, ailenin yetersiz eğitimi, cinsiyet rolleri, medya mecraların etkisi, yaşam sıkıntısı gibi başlıklarla sayılabilmektedir (Özgür ve ark., 2011). İnternetin bu hususlar arasındaki yeri çok daha geniş kriterler ile oluşmakta, oyunlar, ilişkiler, sanal sosyal çevre gibi unsurlara bağlı olarak bireyin bunlara erişiminin önündeki engeller veya bunlardan etkilenmesi gibi durumlara bağlı olarak şiddet oluşumunda rol almaktadır.

İnternet oyunları ve içeriklerine yönelik araştırmalar, son zamanlarda medyaya da yansıyan ve oynayan çocuklar açısından tehlikeli sonuçlar doğuran oyunların artması ile birlikte gelişim göstermiştir. Araştırmaların bir kısmında şiddet içerikli oyunların saldırganlıkla ilişkisine vurgu yapılmış (Kim vd., 2008; Gentile ve Stone, Villani, 1999; 2005; Harman, vd., 2005; Griffiths, 2000), saldırgan karakterli bireylerin gerçek dünyada sergileyemedikleri davranışları oyunlar üzerinden sergileyerek tatmin yoluna gittikleri ileri sürülmüştür. Bu itibarla internet kullanımının şiddeti tetiklemesinin sebepleri arasında engellenmenin yanı sıra bu oyunların kazandırdığı şiddet alışkanlığı, kazanma hırsı, rekabet gibi hususlar da yer alabilecektir. Ayrıca, sosyal medya ortamlarında karşısındaki kişinin ulaşılamaz olmasına bağlı olarak gerçek hayatta yapamadığı davranışları bir başka bireye karşı sergileyen çekinik kişilikler de yine şiddetin oluşmasına ve bu türden davranışlara maruz kalanın şiddet eğiliminin tetiklenmesine sebep olabilmektedir.

Şiddet bir çözüm yolu olarak görülebilse de insanlar arasındaki en önemli çözüm enstrümanı iletişimdir. İletişimsizliğin varlığı durumlarında birey şiddeti çözüm yolu olarak görebilmekte ve şiddete başvurabilmektedir. Dolayısıyla şiddetin olumlu alternatifi olarak da iletişim öne sürülebilecektir. Toplumsal yapının temelini oluşturan

bir sistem niteliğinde olan iletişim, bireysel ve örgüsel yapıların belirli bir düzen içerisinde işlemlerini sağlamakla birlikte, sosyal uyum ve sosyal süreçler bakımından da zorunlu bir eylem niteliğindedir (Tutar ve Yılmaz 2008).

Latince kökenli olan ve İngilizce "Communication"dan gelmekle birlikte arzu edilen sonuçların elde edilmesi amaçlı olarak kişilerarası sözlü veya sözsüz olarak bir uzlaşıya varılması anlamını taşımaktadır. İletişimde tarafların ortak amacı, iletişime konu olan husus üzerinde uzlaşının sağlanması olup bireyler, örgütler veya topluluklar arasındaki dinamik ilişkilerin gelişmesi ve sürdürülmesi noktasında iki yönlü bir akım niteliğindedir (Tan ve Tan, 2015). İletişimin iki yönlü olması iki tarafının olmasından ileri gelmektedir ve taraflardan birisinin bu akımı engellemesi halinde iletişimin varlığından bahsetmek mümkün olmayacaktır. Her iki tarafın iletişim sürecinde var olabilmeleri için ortak paydanın oluşması ve ortak lisanın kullanılması gerekir ki bu normal iletişim olarak da ifade edilebilir. Bunun dışında oluşacak olan her iletişimde taraflardan birisi herhangi bir hususa bağlı olarak (konum, erk, yaş vs.) baskın veya baskılı bir iletişim sergiliyor olacaktır ki bu da bir anlamda diğer tarafın mecburi dahil olduğu bir iletişim olarak nitelendirilmelidir.

İletişim, yaşamın her alanında karşımıza çıkmakla birlikte bilgi, birikim ve problemlerin paylaşımını mümkün kılan geçerli bir araçtır. Bu aracın kullanımının nitel yanı aynı zamanda ulaşılmak istenen sonuç açısından önemli olup bunun sağlanması da tarafların yukarıda bahsedilen ortak dil ve amaç kriterlerini ihtiva etmeleri gerekmektedir. Böylelikle iletişimin tarafları uzlaşa sağlayabileceği gibi aynı zamanda insancıl yöntemler olarak tabir edilebilecek olan davranışlar sergileyecek ve aralarında sağlıklı bir bağ tesis edebileceklerdir (Metin, 2011).

Teknolojinin gelişmesi ve yaygın hale gelmesi ile sadece olumlu etkileri ile değil olumsuz etkileri ile de öne çıkmaktadır. İnternet kullanımının faydalarının olması yanında kişiler üzerinde oluşturduğu psikolojik ve fizyolojik etkileri de tartışılmaktadır. İnternetin

yaşamı kolaylaştırdığı bir yana, aşırı kullanım sonucunda problemleri de beraberinde getirmektedir.

Young (2004)'a göre internet bağımlılığı, internetin aşırı kullanılması isteğinin önüne geçilememesi, internete bağlı olmadan geçirilen zamanın önemini yitirmesi, yoksun kalındığında aşırı sinirlilik hali ve saldırganlık olması ve kişinin iş, sosyal ve ailevi hayatının giderek bozulması olarak tanımlamıştır (Akt. Arısoy, 2009).

İnternet bağımlılığı kişinin aile ve arkadaş hayatını olumsuz etkilemekte, iletişim bozukluklarına, saldırgan davranışlara, anksiyete, depresyon gibi çeşitli psikolojik hastalıklara neden olmaktadır (Özcan ve Buzlu, 2005).

Üniversite ortamında kablosuz bağlantılarla, akıllı telefonlarla ve bilgisayar laboratuvarlarıyla internet erişiminin daha fazla ve kolay olması nedeniyle üniversite öğrencilerinde internet kullanımının daha yaygın olduğu gözlemlenmektedir (Çelik, 2011).

Araştırmalara göre internet bağımlıları, bağımlı olmayanlara göre sosyal ve kişilerarası ilişkilerinde daha fazla problem yaşadığı bunun yanı sıra interneti sosyal ve iletişim amaçlı kullananların problemleri internet kullanımına ve internet bağımlılığına daha yatkın oldukları bildirilmiştir.

İnterneti sosyal ve iletişim amaçlı kullananların problemleri internet kullanımına ve internet bağımlılığına daha yatkın oldukları bildirilmiştir. Diğer yandan sosyal sorunlar ve olumsuz arkadaş ilişkileri şiddet davranışları için bir risk faktörüdür ve kendisini arkadaşlarına yakın hissetmeyen öğrencilerin risk içeren davranışlarda bulunma olasılığı artmaktadır. Dolayısıyla bireylerde şiddet algısı ve şiddete yönelik tutumlarının değişkenlik göstereceği düşünülmektedir.

Bu açıklamalar çerçevesinde üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığının şiddete yönelik tutumları ve iletişim becerileri gibi değişkenler ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Netice itibarıyla yukarıda izaha çalışılan literatür doğrultusunda internet bağımlılığının bireyi toplumsal iletişimden kopardığı ve toplumsal işleyişin de

bu kopmaya karşı tepkiler sergileyebileceği söylenebilir. Bu tepkilerin internet bağımlısı birey için engellenme veya dışlanma gibi sonuçlar sergilemesi halinde ise bireyin iletişim kuramamaktan kaynaklı olarak saldırganlık davranışı ile tepkisini ortaya koyarak şiddet eğilimi sergilemesi söz konusu olabilmektedir.

- **Araştırmanın Amacı**

Bu araştırmada internet bağımlılığının üniversite öğrencilerinde saldırganlık davranışını ne şekilde etkilediği ve bununla birlikte iletişim becerilerinde internet bağımlılığının etkisi olup olmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır.

- **Araştırmanın Soruları**

Bu araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1- İnternet bağımlısı üniversite öğrencileri şiddete yönelik tutum göstermekte midir?
- 2- İnternet bağımlısı öğrencilerin iletişim becerileri, diğerlerine nazaran daha düşük müdür?
- 3- Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı farkındalık düzeyleri nedir ?
- 4- Üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri düzeyleri ile şiddete yönelik tutumları arasında ilişki var mıdır?

1. GENEL BİLGİLER

1.1. İNTERNET BAĞIMLILIĞI

Birçok alanda kişinin çok vakit harcamadan işlerini yapmasını sağlayan internetin aynı zamanda kişiyi eğlendirecek imkanları bulunmaktadır. Bir araç olmaktan çıkıp bir hedefe dönüşmesi sonucu internetin çeşitli olumsuz tesirlerinin olduğu bilinen bir gerçektir. Problemlerin temelinde, bütün yolların özgürce, hatta pek çok yönden denetimsiz şekilde açık olmasıyla beraber aynı anda bu yolların çeşitliliği bulunmaktadır. İnternet başında uzun zamanlar vakit geçirmek kişinin aile içi çatışmalara, sosyal hayattan soyutlanmaya ve yüksek internet faturaları dolayısıyla ekonomik problemler yaşamasına sebep olabilir. Bunlara ek olarak internetin uzun süreler ve amacı dışında hatalı kullanılmasıysa internet bağımlılığına neden olabilmekte ve etkileri büyüyen problemlere neden olabilmektedir (Gökdaş ve Çavuş, 2006).

Kısaca interneti tanımlamak gerekirse, temelleri 1960' lı tarihlere dayanan internet milyonlarca bilgisayar ağının birbirine bağlı olduğu, her geçen gün gelişmeye devam eden ve dünya genelinde yaygın olan iletişim ağlarının genel adıdır. İnternet milyonlarca insanın birbiriyle etkileşimini sağlayan, bilgi alış-verişinin kolayca yapıldığı, bireylerin duygu ve düşüncelerini özgürce paylaşabildiği çok büyük bir platformdur (Telkök, 2015).

Televizyon, radyo gibi geleneksel kitle iletişim araçları genellikle tek yönlü olmakla birlikte bunlarda edilgen bir iletişim bulunmaktadır. İnternette ise bundan farklı olarak kullanıcılar da aktiftir ve internet kişiye karşılıklı etkileşim kurma olanağı sunar. Sadece bilgi paylaşımı anlamına gelmeyen, küresel dünyanın temsil edildiği bir yer ve kendine has bir terminolojisi, araçları ve kurallarıyla bireyin düşüncelerindeki sınırlara kafa tutan ve kullanıcının günlük hayatındaki zamana dair sınırlılıklarından bağımsızlaştıran bir ağ olan internet, yaşamın her anında yer almaya başlamasının yanı sıra, başta bireyler arası iletişim olmak üzere sunduğu imkanlar ile yeni bazı dönüşümler sağlamıştır. Büyük oranda bireyin yararına olan bu dönüşümlerle yaşamımızın bir parçası

olan internet, ne yazık ki yanlış kullanım sonucu kişinin yaşamında olumsuz birçok sonuca sebep olmaktadır (Gürcan, 1998).

1.1.1. İnternet Bağımlılığı

Bilişsel ya da davranışsal sorunlar meydana gelmeden uygun anlarda internet kullanımına, sağlıklı internet kullanımı denilmektedir. Reel ve sanal hayat, sağlıklı internet kullanıcısı için birbirlerinden ayrı şeylerdir. Sağlıklı internet kullanımı 2002 senesinde yapılan bir araştırmaya göre, çocukların veya gençlerin tecrübelerini aktarmalarına, hızlarını kontrol etmelerine ve bilgi edinirken okuma, yazma, sınıflandırma gibi pek çok yeteneklerini kullanmalarına yardımcı olurken, kontrolsüz internet kullanımıysa çocuğun veya gencin bedensel, sosyal, psikolojik ve bilişsel gelişimini negatif olarak etkilemektedir. Buna benzer bir şekilde 2011 senesinde Cao ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada sağlıklı internet kullanımı yapan ergenler ile problemlili internet kullanımına sahip olan ergenleri kıyaslamışlardır. Problemlili internet kullanımı bulunan ergen bireylerin kıyaslamaya göre bedensel enerji azlığı, yavaş bağışıklık sistemi, emosyonel, sosyal ve davranışsal uyum şeklinde psikosomatik semptomlar gösterdiği tespit edilmiştir (Cao vd., 2011).

Literatürde "İnternet addiction" olarak dahil olmuş olan internet bağımlılığı kavramı sonraları araştırmacılar tarafından farklı şekillerde ifade bulmuştur. "Problemlili internet kullanımı", "patolojik internet kullanımı", "internet bağımlılığı" bunlardan bazılarıdır. Bu şekilde farklı kavramlar kullanılmasının nedeni, her kavramın problemlili internet kullanımının davranışsal, duyuşsal ve bilişsel bileşenlerinden birini ele almasıdır (Ceyhan vd., 2007).

Young internet bağımlılığını, kişinin sosyal hayat, mesleki ve akademik alanlarda problemlilere sebep olmasından dolayı alkol ve madde bağımlılıklarına benzetmiş, internet bağımlılığını "patolojik kumar oynama" tanı kriterlerini esas alarak tanımlamıştır. Young internet bağımlılığını sosyal, iş ve akademik alanlarda kişiyi zarara uğratan, davranışsal ve bilişsel belirtilerden oluşmuş bir sendrom olarak tanımlamıştır. Young oluşturduğu 8 maddelik internet bağımlılığı tanı kriterlerinden kişinin 5' ini karşılaması durumunda

internet bağımlılığı tanısı alabileceğini aktarmıştır. Tarcan'ın aktardığı üzere Young internet bağımlılığı tanı kriterleri şunlardır (Tarcan, 2005):

1. Aşırı derecede internetle alakalı zihinsel uğraş içerisinde bulunma
2. Kişinin internete bağlı olma isteğinin zamanla artması
3. Kişinin internet kullanımını azaltmak için başarısız adımlar atması
4. Kişinin internet kullanımını azaltması durumunda yoksunluk semptomları göstermesi
5. Kişinin internete ilk girdiği zamanlara göre daha fazla internette vakit harcaması
6. Kişinin ilişkilerinde, okulunda veya işinde interneti aşırı kullanmasından dolayı problemler yaşaması
7. Kişinin, aile bireylerine, diğer insanlara veya terapistine internete bağlı kalabilmek adına gerçek dışı şeyler söylemesi
8. Kişinin internette vakit geçirdiği sırada farklı duygulanımlar yaşaması

Tarcan'ın (2005) ifade ettiği gibi, 2003 yılında Shapira ve arkadaşları tarafından problemlerli internet kullanımı adını verdikleri tanı kriterlerini "dürtü kontrol bozukluğu" başlığı altında incelemişler ve üç temel ölçüt ileri sürmüşlerdir. İleri sürülen üç temel ölçüt (Tarcan, 2005):

- A. Aşağıda yer alan maddelerin en az biriyle meydana çıkan internet kullanımıyla alakalı aşırı zihinsel çabanın bulunması
 - a. Kişinin internet kullanımını kontrol altında tutma uğraşında başarılı olamaması
 - b. Kişinin planladığından daha fazla süre internette vakit geçirmesi
- B. İş, sosyal hayat ya da diğer önemli alanlarda internet kullanımının ve yahut aşırı zihinsel uğraşının, işlev yitimine veya klinik semptomlara neden olması
- C. Hipomani veya mani epizotları esnasında meydana çıkmayan aşırı internet kullanımının, diğer bir Eksen I bozukluğu ile daha iyi açıklanmaması

Sorunlu internet kullanımının belirlenebilmesi için Suler'in ortaya koyduğu farklı kriterlere göre; İnternette fazla meşgul olunması halinde bireyin hayat biçiminde

farklılıkların meydana gelmesi, bedensel faaliyetlerde eskiye nazaran azalma, bireyin sağlığının internet faaliyetleri nedeniyle bozulması, uyku düzeninde bozulma, arkadaşları yitirme ve sosyalizasyonda azalma, iş ve bireysel yükümlülükleri boşlama, internette vakit geçirmediği sürelerde kişinin kendisini eksik hissetmesi, kişinin internete giremediği zamanlarda endişe duyması gibi durumlar da yine internet bağımlılığını tanımlamakta kullanılmaktadır (akt. Beard, 2005).

İnternet bağımlılığı semptomlarının neler olduğunu Griffiths de buna benzer bir biçimde açıklamış ve bunları "en önemli on uyarı sinyali" olarak öne sürmüştür. Bu sinyaller (Griffiths, 1999):

1. Kişinin internette sadece birkaç dakika durmayı düşünmesine rağmen daha fazla vakit harcaması
2. Bireyin arkadaşlarına, iş arkadaşlarına ve eşine bilgisayar başında harcadığı vakit ile ilgili doğru bilgi vermemesi
3. Kişinin bilgisayar başında her oturduğunda saatlerce kalmasından dolayı fiziksel sıkıntılar yaşaması
4. Kişinin devamlı olarak heyecanlı bir şekilde bir sonraki internet oturumunun vaktini gözlemesi
5. Kişinin o an aradığı bilgiye ulaşmasına sürekli "bir adımcık" kaldığını düşünmesi
6. Bireyi bilinmeyen bir kimliğe girme olayının heyecanlandırması, başkalarıyla internet aracılığıyla konuşmayı kişinin yüz yüze konuşmaktan daha rahat bulması
7. Kişinin, e-maillerine yeni bir mesaj var mı diye sürekli bakma ihtiyacı duyması
8. Kişinin internete girmek uğruna yemek yememesi ve derslerini, randevularını önemsememesi
9. Bireyin internette çok vakit geçirdiği için suçluluk hissine kapılması ve büyük oranda haz duyması arasında duygusal karmaşalar yaşaması
10. Kişinin internetten ayrı kaldığı zamanlarda yoksunluk semptomları göstermesi.

Bu semptomları dikkate alarak Ögel (2012), göz önünde bulundurulması gereken hususlara işaret etmekte; "internet bağımlılığının tüm semptom ve davranışlarını

karşılamayabilir. Yani aşırı derecede interneti kullanan her insan için bağımlılık söz konusu olmayabilir. En mühim unsur bu semptomların var olup olmamasından ziyade psiko-sosyal işlevin bozulup bozulmaması durumudur. Bireyde bütün bu semptomlar olsa dahi bu durum onun yaşamına, yükümlülüklerine, yaşamsal işlevlerine etki etmeyebilir” şeklinde bir yaklaşım sergilemektedir.

1.1.2. İnternet Bağımlılığının Sebepleri

Bağımlılığın meydana gelmesinde klasik ve edimsel koşullanmanın, internet bağımlılığının nedenlerini açıklayan psikolojik görüşe göre etkisi olabilmektedir. Klasik koşullanma Beard'e göre internet bağımlısı bireylerin davranışlarını değiştirmede, korumada ve başlatmada rol oynamaktadır. İnternet bağımlılarının davranışlarını başlatma, muhafaza etme ve değiştirmede görevi bulunan başka bir psikolojik yol ise edimsel koşullanmadır. Bilgilere hızlıca ulaşmak ve kişilerle iletişim kurmak gibi birçok yardımcı unsur tarafından internet kullanımı desteklenmektedir (Beard, 2005).

İnternet bağımlısı olan insanların büyük bir bölümü, internete duygu durumlarını değiştirmek ve problemlerden kaçmak için girmektedirler. Yani internet, tedavi amacıyla ilaç düşüncesiyle tüketilmektedir. Pek çok internet bağımlısı birey yaşamlarında yüz yüze gelmek istemedikleri bir takım şeylerden kaçmakta fakat kaçtıklarını ise saklamaktadırlar. Kişi devamlı olarak sorun, stres ve heyecan yaşıyor ise bilgisayar ya da internet o kişinin dikkatini dağıtması için bir çaredir. Bu şekilde kişinin dikkatini başka bir noktaya odaklaması, onun içsel problemlerini yaşamasını önlemekte ya da şiddetini hafifletmektedir (Tarcan, 2005).

Günlük yaşam aktiviteleri içerisinde gerçekleştirmediği sosyalleşme ihtiyacını birey, sanal ortamda gidermeyi arzular. Kişi sosyal bağlamda arkadaşlık ilişkileri kurmakta ve sürdürmekte ciddi problemler yaşıyorsa o da bu gereksinimini başka ortamlarda gidermek ister. Bu ortamlardan bazıları; e-mailler, chat uygulamaları, tartışma odaları, arkadaşlık siteleri ve çevrimiçi oyunlardır. İnternet bu açıdan, benimsenen sosyalleşme kavramını yıkararak yerine farklı ve eğlenceli bir sosyalleşme şekli ortaya koymaktadır (Beard, 2005).

Önemli bir diğer neden ise yalnızlık ve yabancılaşma unsurlarıdır. "Yabancılaşma", kişinin toplumdaki uzaklaşması anlamında kullanılır ve internet bağımlılığında problemlili davranışların kavranması amacıyla kullanılır. Yabancılaşma, toplumdaki soyutlanma, can sıkıntısı ya da sosyalleşememe gibi terimlerle yalnızlık teriminin arasında ilişki olduğu düşünülür. İnternet bağımlılığı için yalnızlık bir sebep ve bir sonuç olarak ele alınabilir. Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus aşırı internet kullanımına iten nedenlerin kişinin toplum içerisinde yalnız kalmasıyla açıklanabilmesinin yanında kişinin aşırı internet kullanımı nedeniyle zamanla toplumdaki soyutlanarak yalnız kalması biçiminde de düşünölmelidir (Ögel, 2012).

İnternet bağımlılığına yatkınlığı diğer psikiyatrik hastalıkların da artırabileceği düşünölmektedir. İnternet bağımlılığı Odabaşoğlu ve arkadaşlarına göre, genç yaş grubunda eşlik eden pek çok başka psikiyatrik bozuklukla birlikte bulunabilmesinin yanı sıra bu rahatsızlıklar internet bağımlılığının meydana gelmesinde uygun bir zemin oluşturabilmektedir. Bilhassa dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, sosyal fobi ve depresyon halleriyle ailede bağımlılığa eğilimin olması durumu Odabaşoğlu ve arkadaşlarına göre, problemlili internet kullanımı olan çocuk ve ergen vakalarına karşı temkinli olunmalıdır (Odabaşı, 2007).

Yapılan çalışmalar neticesinde, kişilik yapılarının internet bağımlılığı ile ilişkili olduğu düşünölmektedir. Kişilik yapıları bakımından nörotik, içe dönük ve öz denetim eksikliği olan bireylerin internet bağımlılığına yatkın olabileceği düşünölmektedir. Kişilik özelliklerinden ötürü sosyal kaygı düzeyleri yüksek ve sosyal destek almakta güçlük çeken bu kişilik yapısına sahip bireylerin bu yöndeki eksikliklerini azaltmak için daha fazla internet kullanmaya yönelebilirler (Batıgün ve Kılıç, 2011).

1.1.3. İnternet Bağımlılığının Sonuçları

Sağlıksız internet kullanımının çocuklar ve ergenler üzerindeki etkilerini araştıran Muslu Karayağız ve Bolışık 2009 senesinde bu etkileri dört gruba ayırmışlardır. Bu etkiler; sosyal, psikolojik, fiziksel ve bilişseldir. Bu etkileri Sally ise 2006 yılında üç

başlık altında incelemiştir. Bu başlıklar; davranışsal, fiziksel ve ruhsal, sosyal etkilerdir (Muslu-Karayağız ve Bolışık, 2009).

İnternetin bilgi edinmek, bilgi paylaşmak, internet bankacılık işlemleri, eğitim, eğlenmek ve sosyalleşmek gibi birçok aktivesi kişinin yararına olan olumlu etkileri olmasının yanı sıra bilinçsiz internet kullanımının neden olduğu bir takım psikolojik sorunlar vardır. Bu sorunlar; depresyon, yalnızlaşma ve işlevsellikte bozulmadır (Savcı, 2017).

İnternet bağımlılığı ile ilişkili olduğu düşünülen ruhsal hastalıklar ise şu şekildedir; kişilik bozuklukları, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, dürtü kontrol bozuklukları, duygu durum bozuklukları, anksiyete ve madde kullanım bozukluklarıdır (Canan, 2010).

İnternet başında uzun saatler geçirmek fiziksel anlamda birtakım sorunların ortaya çıkmasına neden olabilir. Fiziksel sorunların şiddeti genellikle orta düzeydedir. Bu fiziksel problemler, özellikle kas ve iskelet sisteminde yaşanan sorunlar, duruş bozuklukları, bulanık görme, gözlerde kuruluk, bel ve boyun ağrıları, yorgunluk ve uykusuzluk problemleridir (Canan, 2010).

İnternet başında uzun saatler geçirmek kişinin aile içi ilişkilerinde, yakın arkadaşlık ilişkilerinde ve sosyal hayatını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. İnternetin sosyalleşmek için kullanılması ise risksiz ve kolay olması dolayısıyla cazip gelebilmektedir. Ancak sosyalleşmek amaçlı internet kullanımının bazı olumsuz etkilerinin olduğu düşünülmektedir. Bunlar (Beard, 2005):

- Kişi yalnızca internet içinde olduğundan sosyalleşmenin öteki evrelerine geçemez.
- Kişinin toplumsal açıdan bir kimlik kazanması zordur.
- Kişinin internet haricinde kulüp, meslek grupları şeklindeki farklı sosyalleşme ortamlarını bilemez.
- Kişi yaşadığı toplumun gelenek, adet ve göreneklerini bilemez.

1.1.4. İnternet Bağımlılığının Aşamaları

Hangi türden olduğu önemli olmaksızın bağımlılık, bir süreç neticesinde oluşan ve oluşum seyrinde bireyin bir takım evrelerden geçmesiyle ortaya çıkan bir durum niteliğindedir. İnternet bağımlılığının da bir bağımlılık türü olduğu için bir süreç yaşanmadan, bir anda meydana çıktığı düşünülemez. İnternetin zararlı kullanımının ya da bağımlılığın evvelinde altı ay ile üç yıl arasında değişiklik gösteren ortalama olarak 1,5 yıllık bir zaman olduğunu söyleyen Odabaşı vd., (2007), bu zaman diliminde internet bağımlılığı semptomlarının ve etkilerinin görülmesinin yanında internet bağımlılığının, öteki bağımlılıklar türlerinde olduğu şekilde birtakım evrelerden geçtiğini de ileri sürmektedir. Bu evreler (Odabaşıoğlu vd., 2007):

- Kötüye kullanım: İş yerindeki suistimal, bilgisayar aracılığıyla suç işlemek kötüye kullanım başlığı altında değerlendirilmektedir.
- Bağımlılık: Bireyin sosyal ilişkileri, başka bireylerin internetteki veya bilgisayardaki faaliyetleri karşısındaki tutumlarına ve ona katılma durumlarıyla ilişkili olarak gelişir ya da son bulur. Alışkanlık veya tolerans bu evrede meydana gelir.
- Tutsaklık: Şiddetli bağımlılık için kullanılan bu terime göre birey işlevsel olmak için ilk olarak uzun zaman bilgisayarda vakit geçirmelidir. Sinirlilik, ajitasyon, öfke, uykusuzluk ve farklı seviyede depresyonla beraber yoksunluk sendromu bilgisayar ve internet tutsaklığında görülebilir. Şiddetlilik ölçüsü olarak yaşamına son verme durumu da gözlenebilir.

Bu evreleri Ögel (2012) döngüsel olarak ele almaktadır ve internet bağımlılığını beş evrede tanımlamaktadır:

- İnternet Kullanmayı Yoğunlaştırma: Birey bu evrede "ben bağımlı değilim", "kontrol altında tutabilirim", "bu son" şeklinde yanlış düşüncelere sahiptir.
- İlerleme Evresi: Birey bu evrede yoğun ve uzun süre internet kullanmaktadır. Bu evrede genellikle zaman artırımları, internet nedeniyle psiko- sosyal problemler görülür.

- Bırakma Evresi: Birey bu evrede artık kurtulmayı istemektedir. Uğradığı zararın bilincindedir. Fakat ikili duygular içerisinde olmasından dolayı birey bırakmaya karar verip daha sonra bir bahane bularak bırakma girişiminden geri dönebilir.
- Tekrar Kullanmaya Başlama Evresi: İnternete karşı kişinin eski katı tutumunun bittiği bu evrede bireyde "arada kullansam bir şey olmaz" inancı hakimdir. Bu evrede bağımlılığın fark edilmesi önemlidir.
- Eskiye Dönme Evresi: Kişi tarafından internet yoğun bir şekilde yeniden kullanılmaktadır. İnternet bağımlılığın bütün semptomları tekrar görülmektedir.

En son evre Ögel'e göre bağımlı olduktan sonra bırakma çabası ve yeniden başlama gibi döngüsel bir süreçtir. Bağımlılığın evrelerinin kişiyi internetten vazgeçemeyecek duruma sokması ve buna öteki bağımlılıklarda olduğu şekilde "ben bağımlı değilim, istediğimde bırakabilirim" inancı ikisinde de ortak noktalardır (Ögel, 2012).

1.1.5. İnternet Bağımlılığı Sınıflandırması

İnternette yapılabilecek birçok aktivite vardır ve kullanım amacına göre bu aktiviteler tek bir amaca yönelik, benzer amaçlara yönelik ya da belli bir amaç gözetmeksizin yalnızca internet kullanmaya yönelik olabilir. İnternet bağımlılığı ile ilgili yapılan araştırmalar sonucunda internet bağımlılığı tanı kriterlerini karşılayan ancak farklı tür özelliklere sahip kişilerin interneti birbirlerinden farklı amaçlar için kullanmaları ve etkilerinin de kişiden kişiye değişmesi neticesinde internet bağımlılığını alt gruplara ayırarak incelenmesi ihtiyacı duyulmuştur.

1.1.5.1. Young'un İnternet Bağımlılığı Sınıflandırması

İnternet bağımlılığını Young ve diğerleri 1999 senesinde kişilerin kullanım gayelerine göre ayrı gruplar içerisinde ele almışlardır. İnternet bağımlılığını beş ayrı kategoriye ayırmışlardır. Bunlar (Young, 1999); sanal arkadaşlık bağımlılığı, sanal sex bağımlılığı, sosyal ağ tutkuları, çok fazla bilgi yükleme ve bilgisayar bağımlılığı şeklinde sıralanmaktadır.

1.1.5.2. Özgül ve Genel Patolojik (Sorunlu) İnternet Kullanımı (ÖPİK)

İnterneti, alışveriş, seks ve kumar şeklinde bağımlı olunan nesneye ulaşmak için çok fazla ve kötüye kullanmaktır. Bu kategori klinik ve medyadaki haliyle, sanal seks bağımlılarını, online açık artırmalara girenleri, online alışveriş yapan bireyleri ve kumar oynayanları kapsar. İnternet olmasa dahi bu bağımlılıklar var olmaya devam edeceklerdir. İnternetin yalnızca bir yönüne olan bağımlılığı ele alan özgül sorunlu internet kullanımında, bu yön internetin başka görevlerinden bağımsız halde bulunmaktadır (Ögel, 2012).

Belirli bir hedef bulunmadan uzun saatler interneti kullanmaya genel patolojik internet kullanımı denilmektedir. İnternetin yaygın, çok aşamalı kullanımını belirten genel patolojik internet kullanımı genellikle online sohbetle ya da e-mail bağımlılığıyla ilintilidir. Yükümlülüklerinden kaçınmak amacıyla interneti kullanan genel patolojik internet kullanımı olan bireyler yükümlülüklerini yapmadıkları için üzerlerindeki baskılar artar, bu durumda bireylerin gündelik hayatlarında ciddi problemler yaşamalarına sebep olur. Patolojik halleri oldukça problemlili olan bu tip kişiler, internetin olmadığı durumlarda kendileri de var olmayı düşünmezler. Bu kişiler bağımlılık geliştirmeden önce bir takım psikopatolojik, hatalı düşünme şekillerine sahip ve sosyal yönden içe dönük olabilirler (Ögel, 2012).

1.1.6. İnternet Bağımlılığı Kuramları

İnternet, kullanıcılarına birçok imkan sunmakla birlikte, kullanımının yaygınlaşmasının yanı sıra gelişen metropol hayatının etkisinde sosyal ilişkiler kurmaya ve sürdürmeye eskisi kadar önem verilememektedir. İnternet bağımlılığının özellikle gençler ve çocuklar üzerindeki etkileri araştırılmaktadır. Son yıllarda internet bağımlılığının nedenleri ve etkilerini inceleyen birçok araştırma yapılmış ve etkileri neticesiyle bu konuda yapılan araştırmaların önemi de artmıştır. İnternet bağımlılığı hakkında çalışmalar yürüten araştırmacılar bazı kuramlara dikkat çekmişlerdir.

1.1.6.1. Kitle İletişim Kuramı

Gönderici, mesaj ve alıcı biçiminde işleyişi olan internet toplu mesajlardan oluşan bir kitle iletişim aracıdır. Hikayelerden veya sohbet odalarından oluşan internetteki mesajların alıcısı bir kişi veya birçok kişi olabilir. Bazı araştırmacılar kitle iletişim araçları ile ilgili kapsamlı bir araştırma yapmışlardır. İnternetin eğitim ve eğlence için kullanabildiğini saptamışlardır. Yine benzer araştırmalarda internetteki iletişimin sınırsız olduğu için arzu edilmeyen mesajların da olabileceğini belirtmişlerdir. Taciz ve pornografik tarzda içerikler özellikle çocuklar ve ergenlerin karakterine olumsuz yönde etki edebilir. Bunun gibi nedenler interneti kontrol eden bireyler tarafından göndericilerin güvenilirliğinin sorgulanmasına yol açmıştır. İnternetin bunlara ek olarak iletişim ve oyun ile alakalı bağımlılığa neden olduğu da tespit edilmiştir (Morris, 1996).

1.1.6.2. Kritik Kitle Kuramı

İnternette pek çok farklı hizmetin verildiği düşünülürse; kullanıcı bireylerin kritik bir kitlesi bulunmaktadır ve bu kitle farklılık göstermektedir. 1999 yılında yapılan bir araştırmada, Türkiye'de sanal ortamda yapılan ticari icraatların ve reklam çalışmalarının ulaşması beklenen kritik kitleye ulaşmış olduğunu belirtmiştir. Pek çok alanda internet kullanımı kritik kitleye ulaşmış haldedir. Toplumun kişilik özelliklerinin farklılaşmasıyla bu durumun ilişki içinde olduğu düşünülebilir (Wolcott, 1999).

1.1.6.3. Karşılıklı Etkileşim Kuramı

İletişimle sıkı bir bağ içinde olan karşılıklı etkileşim teorisinin esasında göndericiden çıkan mesaja karşılık verilmesi bulunmaktadır. İnternette yer alan bir takım iletişimler karşılıksız olduğu için karşılıklı etkileşim kuramına uymadığı belirtilmektedir (Sheizf, 1998).

1.1.6.4. Sosyal Katılım Kuramı

İnternet ortamında kişilerin jest ve mimiklerini görmemelerinden dolayı sosyal katılım kuramına göre internet üzerinden sağlanan iletişimde, sosyal katılımı çok zayıftır

(Walther, 1992). Ancak son yıllarda teknolojinin de sayesinde kişiler kilometrelerce uzakta olsalar dahi görüntülü iletişim şekli sayesinde bu öngörü zayıflamaktadır.

1.1.6.5. Kullanma ve Haz Alma Kuramı

İnsanların interneti kullanırken kullanma ve haz alma kuramına göre, bilgi, iş, eğlence ve sosyal hedefleri bulunmaktadır. İnterneti kullanırken haz alan bu bireylerin buna ek olarak haz almalarından dolayı kullanma istekleri de yükselmektedir. İnsanların kullanma isteklerine bir sınır koyamama durumuna gelmeleri onları bağımlı hale sokmaktadır. Bu bireyler bundan dolayı bağımlı kişilik özelliklerini yansıtmaktadırlar. İnternette geçirilen vakit, interneti kullanan kişilere göre sosyal hayatta geçirilen vakitten daha zevkli ve eğlencelidir. Bu kişiler bu sayede gerçek kimliklerini saklayarak bu zamana kadar ifade edemedikleri iletişim modelini internet ortamında açığa vurarak yaşamaktadırlar (Chou, ve Hsiao, 2000).

Bireylerin belli başlı toplumsal normlar çerçevesinde yaşadığı toplumdan, yasakların, kuralların ve cezanın olmadığı özgür bir ortam olduğu düşünülen internet ortamında vakit geçirmek daha çekici gelmektedir. Kişilerin kimliklerini gizleyerek sanal ortamda kendilerini istedikleri gibi ifade etmeleri ya da tanıtılmaları ise duyduğu hazzın başka bir kaynağı olarak varsayılabilir.

1.2. Şiddet

Şiddet kavramı sertlik, sert ve katı davranış, kaba kuvvet kullanma olarak tanımlanır (Ünsal, 1996). Şiddet olayları ise; insanları sindirmek, korkutmak için yaratılan olay ya da girişimler olarak tanımlanmaktadır (Kocacık, 2001).

Şiddet davranışlarının ortaya çıkışını açıklamaya yönelik birçok nedenden bahsedilmesinden dolayı şiddet biyo-psiko-sosyal bütünlük içinde ele alınmalıdır (Özgür, Yörükoğlu ve Baysan Arabacı, 2011). Dünya sağlık örgütü ise şiddeti ekolojik modele göre bireysel, sosyal, kültürel ve çevresel olarak ele almıştır (Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi ve Lozano, 2002).

Özaşçılar, şiddet davranışının temelini biyolojik kuramlarla açıkladığı araştırmasında; kan şekeri düşüklüğünün, aşırı beyaz şeker tüketiminin, testosteron seviyesindeki artışın, düşük serotonin düzeyi ve kadınlarda premenstruel dönemde olmanın saldırgan davranışlarla ilişkili olduğundan bahsetmiştir (Özaşçılar, 2016)

Şiddet davranışını belirleyen psikolojik etkenler; engellenme, saldırgan modellere maruz kalma, gözlem ve taklit yoluyla öğrenme olarak sıralanabilir. Saldırganlık genellikle bir engellenmenin sonucudur. Bireyler kasıtlı olarak kötü davranıldıklarını düşündükleri durumlarda saldırgan davranışlar sergileyebilirler. Sosyal öğrenme kuramı ise gözlemlene ve taklit etme yoluyla saldırgan davranışların öğrenildiğini ve pekiştirildiğinde bu durumun arttığını ortaya koymuştur (Karslı, 2016).

Şiddet davranışını belirleyen bazı sosyal nedenler; toplumda şiddetin hoş görülmesi, sorun çözme yöntemi olarak görülmesi, aile eğitiminin yetersizliği, medyanın etkisi, cinsiyet rolleri, yaşam sıkıntıları, göçler ve küreselleşme olarak sıralanabilir (Özgür ve ark., 2011).

Oyunlar ve içerikleriyle ilgili araştırmalar son yıllarda artış göstermektedir. Birçok araştırmada (Gentile ve Stone, 2005; Griffiths, 2000; Harman, Hansen, Cochran ve Lindsay, 2005; Villani, 1999; Akt., Kim ve ark., 2008) şiddet içerikli oyun oynamanın saldırganlıkla ilişkili olduğu öne sürülmüştür. Dijital oyunlar çeşitli türlerde olsalar bile şiddet içeriği farklı türlerdeki oyunlar da bulunmaktadır. Saldırgan özellikler taşıyan kişilerin gerçek dünyada kabul edilemeyen saldırganlık dürtülerini oyunun sanal dünyasında tatmin etmek için dijital oyunlarla meşgul oldukları ileri sürülmektedir. Örneğin, Lemmens ve arkadaşları (2006; Akt., Mehroof ve Griffiths, 2010) saldırgan özelliklere sahip ergen erkek oyuncuların saldırgan özellikler göstermeyenlere göre şiddet içerikli video oyunlarına daha fazla ilgi gösterdiklerini bildirmişlerdir.

Şiddet içerikli çevrimiçi veya çevrimdışı dijital oyunların saldırganlığa kısa ve uzun vadeli etkileri bulunmaktadır. Şiddet içerikli oyun oynayan kişilerin şiddet davranışına karşı daha normatif inanç geliştirdikleri görülmüştür. Bu durum, oyuncuların düşmanca ilişkilendirme eğilimlerini, saldırganca fantezilerini, fiziksel ve ilişkisel olarak

saldırgan davranışlarda bulunma olasılıklarını oyun oynamayan gruba göre arttırmaktadır (Gentile, Choo, Liau, Sim, Li, Fung ve Khoo, 2011).

1.2.1. Şiddet Davranışının Türleri

Dünya Sağlık Örgütü şiddet davranışı sergileyen kişilerin özelliklerine göre şiddeti üç kategoriye ayırmıştır:

1. Kendine yönelik şiddet; intihar davranışı ve kendini aşağılama olarak alt bölümlere ayrılır.
2. Kişiler arası şiddet; iki alt gruba ayrılır, eş şiddeti veya aile içi şiddet ve toplumsal şiddet.
3. Toplu-ortak-kolektif şiddet; Kolektif şiddet sosyal, politik ve ekonomik şiddete bölünmüştür. Diğer iki geniş kategoriden farklı olarak, kolektif şiddet alt kategorileri, daha büyük bireyler veya devletler tarafından işlenen şiddetin olası nedenlerini ortaya koymaktadır. Belirli bir sosyal gündemi ilerletmeye yönelik toplu şiddet, örneğin örgütlü grupların, terör eylemlerinin ve çete şiddetinin işlediği nefret suçlarını içerir (Krug ve ark., 2002).

Literatürde şiddetin türleriyle ilgili birçok sınıflama bulunmaktadır. Araştırmacılar şu şiddet türlerinden de bahsetmişlerdir:

Fiziksel Şiddet: Kişinin bedensel bütünlüğüne zarar vermeyi amaçlayan başkası tarafından uygulanan davranışlardır. Bu davranışlar serttir ve acı verir (Ünsal, 1996). Fiziksel şiddet yaralanmaya, sakat kalmaya veya ölüme sebebiyet verecek düzeyde, bilerek ve isteyerek kullanılmaktadır (Saltzman, Fanslow ve McMahon, 1999; Akt., Bağdatlı, 2016).

Psikolojik Şiddet: Kişinin ruh sağlığını olumsuz etkileyen, üzüntü veren, inciten, baskı ve tehdit altında hissetmesine sebep olan durumlar olup psikolojik veya başka bir ifadeyle duygusal şiddete örnektir (Budak, 2008).

Cinsel Şiddet: Kişinin cinsel bütünlüğüne yapılan saldırılar cinsel şiddet olarak kabul edilir. Cinsel şiddet içeren saldırıların her zaman fiziksel özellik taşımasına gerek duyulmaz, sözel olarak taciz edilmek de cinsel şiddettir (Polat, 2001). Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği ise cinsel şiddeti şu şekilde tanımlamıştır; "cinsel şiddet kişinin kendi rızası dışında herhangi bir cinsel eyleme maruz kalması ya da buna kalkışılmasıdır." Yani cinsel şiddet kişiye dokunmaktan, sözle taciz etmeye ve cinsel ilişkiye zorlanmaya kadar tüm durumları kapsar (<http://www.cetad.org.tr>).

Ekonomik Şiddet: Şiddet türlerinden bahsedilirken çoğu zaman ekonomik şiddetten bahsedilmez. Oysa kişi üzerindeki fiziksel ve psikolojik etkileri hissedilen baskılar şiddet türü içerisinde değerlendirilmelidir. Ekonomik şiddet fiziksel şiddetten farklı olarak her türlü mala verilen zararı kapsar (Özerkmen ve Gölbaşı, 2010). Araştırmacılar ekonomik şiddeti genel olarak kadına yönelik ekonomik şiddet açısından incelemişlerdir. Kadına yönelik ekonomik şiddet; kadının eşine kullandığı paranın hesabını vermesi; eşin kadının harcamalarını kısıtlaması; eşin kadına kazandığı paranın değerinin olmadığını söylemesi ve eşin parasız bırakmakla tehdit etmesi şeklinde tanımlanmıştır (Dönmez, 2008).

1.2.2. Şiddete İlişkin Psikolojik Yaklaşımlar

Şiddet eğilimi, saldırganlık ve dürtüsellik birçok yaklaşımın araştırma konusu olmuştur. Bu kısımda şiddetin; fenomenolojik, gelişimsel, biyolojik ve davranışçı yaklaşımlar açısından nasıl açıklandığı üzerinde durulmuştur.

1.2.2.1. Fenomenolojik Yaklaşım

Fenomenolojik yaklaşım, saldırgan hayvan modellerini kullanarak insanın saldırgan davranışının araştırılmasını ve klinik modülasyonunu yönlendiren sınıflandırma ve tanımlama sürecidir (Eichelman, 2003). Moyer 1968 yılında zaman testine dayanan klasik hayvan saldırganlıklarını yedi kategoriye ayırmıştır. Bunlar; yırtıcı, geçici, maternal (anaç), bölgesel, korku kaynaklı, sinirli ve araçsal saldırganlıktır. Bu kategoriler hem doğal ortamda hem de laboratuvarında benzer özellikler göstermektedir (Eichelman, 2003). Bütün fenomenologlar şiddeti veya saldırganlığı bu şekilde kategorize etmemiştir.

Diğer fenomenologlar agresif davranışı sadece iki kategoride basitleştirmeye çalışmışlardır: yırtıcı saldırganlık ve duygusal saldırganlık. Fenomenolojik yaklaşım, hayvan saldırganlığının çok faktörlü bileşenlerini ortaya koymuş ve insan klinik durumuna yeni bir uygulama için bir öneri sunmuştur (Eichelman, 2003).

1.2.2.2. Gelişimsel Yaklaşım

Saldırganlık ve diğer anti-sosyal davranış biçimlerinin gelişimi, gelişimsel psikopatolojinin merkezi bir araştırma konusu olmuştur ve bu davranışların gelişimini açıklamaya çalışmıştır. Gelişim modelleri saldırganlığı ve diğer anti-sosyal davranışları birbirinden ayırmamıştır. Amacı bu davranış biçimlerini ve risk faktörlerini gelişimsel bir bakış açısıyla açıklamaktır (Lansford, Rabiner, Miller-Johnson, Golonka ve Hendren, 2003). Moffitt gelişimsel taksonomisini oluştururken Yeni Zelandalı bir grup çocuk üzerinde araştırma yapmış ve anti-sosyal davranış sergileyen çocukları iki grupta değerlendirmiştir. Bu gruplar; sadece ergenlik döneminde suç işleyenler ve yaşam boyu suç işleyenler olarak sınıflandırılmıştır (Moffitt, 1993). Moffitt ergenlik döneminde ortaya çıkan anti-sosyal davranışların normal olduğunu belirtmiştir. Başka bir araştırmacı olan Patterson ise Moffitt'den farklı olarak ergenlik dönemindeki ebeveynlerin olumsuz davranış yönetimlerinin ve olumsuz yaşam olaylarının (boşanma, hastalık, işsizlik) ergenlerin bu davranışlarının bir parçası olduğunu söylemiştir. Bu iki araştırmacının dışında sosyal bilgi işleme modelinde ise çocukların davranışlarının önceki yaşantıları sonucunda oluşturdukları bilişsel şemaların bugün karşılaştıkları sosyal bilginin işlenmesinde etkili olduğu söylenmiştir. Yani sosyal bilgi işleme teorisi bir dizi risk faktörü ile saldırganlık gelişimi arasındaki bağlantıyı oluşturan bir bilişsel süreçten bahsetmiştir. Bu teoriye göre şemalar karşılaşılan durumda verilen tepkiyi etkiler (Crick ve Dodge, 1994).

1.2.2.3. Biyolojik Yaklaşım

Davranış kalıpları ve kişilik özelliklerinin genetik ve çevresel faktörlerle ilişkisini inceleyen davranış genetiği bilimcileri karmaşık davranış ve özelliklerin, çoklu gen yapıları tarafından düzenlediğini gözlemlemiştir (Cura ve Çankaya, 2017). Genel bulgu,

saldırıcılık boyutlarının en azından bazı genetik etkilere sahip olduğudur, ancak kalıtsallık tahminlerinde kayda değer bir değişkenlik vardır (Walters, Chiochetti ve Freitag, 2015).

Yapılan araştırmalar bazı anti sosyal davranışların diğerlerine oranla kalıtsal olarak daha fazla aktarıldığını göstermiştir. Örneğin saldırganlık ve şiddet davranışının kalıtsal aktarımı hırsızlık davranışının kalıtsal aktarımına göre daha fazladır. Evlat edinilen çocuklarla ilgili yapılan araştırmalarda biyolojik ebeveyni mahkûm olan çocukların, evlat edinildikleri ebeveyni mahkûm olan çocuklara göre anti sosyal davranış göstermeye daha meyilli oldukları görülmüştür (Cura ve Çankaya, 2017). Saldırgan davranışları olan, suça sürüklenen ve davranış bozukluğu problemi yaşayan bazı çocuk ve ergenlerde demir eksikliği olduğu tespit edilmiştir. Beyindeki önemli nörotransmitterlerden biri olan dopaminin metabolik yollarında demir önemli miktarda konsantre edilmektedir. Ayrıca demirin bir diğer işlevi ise enzim kofaktörü görevini üstlenmesidir. Demirin bu görev için gerekli olduğu yer serotonin ve norepinefrin metabolizmasıdır (Özenoğlu ve Ünal, 2015). Burada değinilmesi gereken bir diğer konu ise testosteron hormonudur. Hormonların insan davranışlarını yönlendirmede etkili olduğu bilinmektedir. Kriminoloji literatüründe özellikle erkek bireylerin testosteron seviyesindeki artışın saldırgan davranışlara sebep olduğuna ilişkin çalışmalar yer almaktadır (Özaşçılar, 2016). Literatürde bu bulguyu destekleyen çok sayıda çalışma bulunmakla birlikte Paul Bernhardt'ın (1997; Akt., Özaşçılar, 2016) yaptığı çalışmada kandaki testosteron seviyesinin tek başına saldırganlıkla ilişkilendirilemeyeceği, bunun beyindeki düşük serotonin seviyesiyle birleştiğinde bireyde saldırgan davranışların ortaya çıktığı sonucuna vurgu yapılmıştır.

1.2.2.4. Davranışçı Yaklaşım

Davranışçı yaklaşım bütün davranışların öğrenme yoluyla oluştuğunu savunur. Davranışçılara göre saldırganlık da öğrenilmiştir ve davranışın nedenlerini ortaya koyabilmek için sadece içsel süreçlere odaklanmak yeterli değildir. Kişinin içsel ve çevresel süreçlerinin birlikte değerlendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca bu

yaklaşımın savunucuları, davranışı ve kişiliği eşdeğer tutmuşlardır (Dayıoğlu, 2017). Bu yaklaşımını savunan farklı kuramcılardan saldırganlığı engellenme ve pekiştirme ilişkileriyle açıklayanlar da bulunmaktadır. Kuramsal açıdan psikanalitik yaklaşımdan çok etkilenseler de davranışçılar saldırganlığın doğuştan geldiği görüşü yerine insanın engellendikçe saldırganlaştığını yani insanın belirlediği bir davranışa ulaşmasının engellendiği durumlarda saldırganlaştığını söylemişlerdir. Saldırgan davranışları sonucunda istediği sonucu elde eden insan ise pekiştirilmiş olacaktır ve bu durum şiddet eğiliminin artmasına sebep olacaktır (Eroğlu, 2009).

1.3. İletişim Becerisi

İletişim kavramı literatürde sıklıkla ele alınmakla birlikte birçok araştırma konusu olmuştur. Araştırmalarda iletişimle ilgili yaklaşımlar aynı perspektifte olup genel olarak tanımlamada ve sürecin oluşumunda aynı yaklaşımlar izlenmiştir. Yani iletişim tanımı, türleri, kaynak-hedef çözümlenmesi şeklindeki araştırma düzeni sıklıkla literatürde yer almaktadır. Bu amaçla, araştırmada iletişim hususu genel bir iletişim yaklaşımıyla birlikte iletişim becerileri odaklı olarak irdelenmesi uygun görülmüştür. Böylelikle, araştırma odağına sadık kalınması hedeflenmiştir.

Gönderilen mesajların kişi tarafından doğru şekilde kodlanarak iletilmesiyle, almış olduğu mesajları da hatasız bir şekilde anlamlandırarak etkili bir şekilde tepki vermesi ve etkin bir şekilde dinleme becerilerinin tümü iletişim becerisi olarak adlandırılmaktadır (Çetinkaya ve Alparslan, 2011).

Kişilerin sosyal etkileşimi ve sosyal iletişimi, iletişim becerisi olarak tanımlanmaktadır. Bilginin karşdakine ben dili kullanılarak empati ve saygı başta olmak üzere maske olmaksızın başka duyguyu, düşüncüyü ve bilgiyi aktarmanın yanında, ilişkileri doyum verici bir şekilde oluşturarak toplum yaşamındaki davranışları kolaylaştırmaktadır. İletişim becerilerinin sözlü ve sözsüz iletişim, beden dilinin kullanılabilirliği, birbirleriyle ilgili empati, dinleme becerisi, geri bildirimlerinin yerinde olması ile sosyal becerileri içermektedir. Tek değil de diğer duyguların ve becerilerin birlikte kullanımının yeterliliğidir. Bu kabiliyetleri kişinin olaya bakış açısını olayla ilgili

tanımlamalarını soruşturması, araştırması ve bağdaştırmasını kapsamaktadır ve iletişim becerisi edinmiş olan bireyler kendine yapılmış olan eleştiriler, şikayetler veya uyarılar sonucunda olaylara farklı açılardan bakarak doğru anlamlar yükleme kabiliyetine sahip olmaktadır (Ceylan, 2017).

Tanımlamalar gösteriyor ki, doğru etkileşim ile iletişim becerileri kişinin sosyalleşme sürecini etkilemekte ve kabiliyetlerini de şekillendirmektedir. Bakış açısına yön vererek olaylar karşısında tutum oluşturmaya, araştırmasına eleştirel anlam yükleyerek fikir üretmesine yardımcı olmaktadır.

İletişim: Latince kökenli "Communication" sözcüğünden gelir. İstenen sonuçlara ulaşmak ve davranışları etkilemek amacıyla, kişiler arasındaki sözlü ya da sözsüz anlayışın sağlanmasıdır. Ortak amaç doğrultusunda örgütün bir otoritenin hiyerarşisi altındaki kişilerin faaliyetlerindeki koordinasyondur. Bütün organizasyonların temelinde ahenkli ve dinamik ilişkilerin geliştirilmesi ve sürdürülebilmesini sağlayan insan ilişkileri akımıdır (Tan ve Tan, 2015).

Kitle, kanal, kod, kaynak, mesaj, hedef ve geri bildirimden oluşan iletişimin, en az iki biriminin mevcut olması gerekmektedir. Temel unsurlardan kaynak ve alıcı olarak tanımlanan hedef kitlenin olması gerekli olduğu gibi ikinci olarak da iletişimin tarafları arasında ortaklık şartı bulunmalıdır (Ulukan, 2012).

Kelimenin kökeninde de uyumlu birlikteliğin sağlanması anlamı vardır. Otorite altında bir araya gelerek, örgüt devamlılığının sağlanmasıdır. Kaynak ve alıcı temel unsurlardır, ortak bilgi alışverişinin temelini oluştururlar.

Toplum yaşamındaki işleyişin devamlılığının sağlanması iletilerin aktarılması, tehlikelerin bildirilmesi, olanları duyurarak toplumda ki çevrenin gözlemini oluşturması, diğer yandan haber ve bilginin belirli kaynaklar tarafından toplanarak bu kaynaklarca ulaştırılması iletişime bağlı olmaktadır (Yılmaz, 2003).

İletişimin diğer bilimsel tanımlamaları aşağıda verilmektedir (Zıllıoğlu, 2003):

1. Karşılıklı kişilerin birbirini anlaması, karşdakine kendini anlatabilme.
2. Düşünce, duygu, beceri ve bilginin aktarılma süreci.
3. Sözel ifade (konuşarak) ile düşüncenin karşılıklı alışverişi.
4. Etkileşimin organizma seviyesinde olsa da ortak davranışa imkân vermesi.
5. Yaşanılan evrende parçalar arasında ilişkilendirilmesi, bağlantı kurulmasında ki süreç.
6. İletimin, askeri dildeki anlamı ile komutun gönderimi ile alakalı usul, teknikler ve araç.
7. Bireyin himayesinde olanın başka kişilere pay edilmesi ve başka kişilere aktarılması süreci.
8. Mesajı alanın zihninde, mesajı gönderenin beklentisini karşılayacak ve yanıtlayacak şekilde uyarılması.
9. Karşı tarafı, kaynağın etkileme çabası.
10. Kaynaktan çıkan mesajın, mesajı alan yönünden davranışın uyarıcı olması.
11. Ortamdaki uyarıya yapının fark edilen cevabı, yapının değişime verdiği cevap ve bu cevapla diğerlerinin etkilenmesi.
12. Belirli bir durumdan, başka bir duruma geçiş süreci.
13. Mekanizmanın, iktidar (güç) kaynağı olarak kullanılmasıdır.

Her iletişim aslında seri kırılğan bir süreçtir. İletişimin kalitesi kadar zamanlaması da önemlidir. Basitçe bir ifade ile bilginin gönderenden alıcıya geçiştir. İletinin ihmali ile iletişim başarısız olabilir. Yetersiz iletilen, ileilmeyen, bloke edilen ya da kaybolan, alınamayan veya alıcı taraf yönünden yanlış yorumlanan zincirleme nedenlerden kaynaklı da başarısız iletişim olabilir. İnsanlar bilgi iletimi ve alımı sırasında doğal olarak birkaç kanal kullanırlar. Sözlü iletişim sırasında mesajın ana içeriği, tonlama ve beden dili gibi diğer ipuçları ile desteklenir. Açıkçası diğer ses ve gürültüden kaynaklı olarak sözlü iletişimin aktarımı başarısız olur. Bu nedenle gönderen, mesajı uygun bir zamanda açık ve basit hale getirerek gönderir. Alıcı böylece zihinsel çaba harcamamış olur (CAP 737, 2014).

İlişkilerde temel oluşturan iletişim, bulunduğumuz çağın iletişim çağı olarak adlandırılmasına da sebep olacak kadar önemsenen bir olgu özelliğindedir. İletişimle bireyler düşüncelerini açığa vururlar, ifade ederler ve düşüncelerini değerlendirme imkanına sahip olurlar. Başkalarını da anlama, paylaşma, başarı gösterme, faydalı olma ve etkileme becerisi de iletişimle mümkün kılınmaktadır (Erdem vd., 2017).

Burada da ifade edildiği üzere iletimden kaynaklı art arda oluşan nedenlere bağlı olarak başarısız iletişim, anlamayı zorlaştırmaktadır. İletişim düşüncenin açığa çıkmasına olanak sağladığından kişilerle bir araya gelerek bilgiyi doğru bir şekilde yönlendirme ve doğru bir şekilde iletme çağımızda daha fazla önem oluşturmaktadır.

1.3.1. İletişim Becerisinin Önemi

Richards ve Rodgers (1986) öğrenme kuramının üç ilkesini aşağıdaki gibi tanımlamaktadır (Liu, 2015):

1. İletişim ilkesi: İletişim öğrenmeye teşvik etmektedir.
2. Görev İlkesi: İşlerin yürümesi için kullanıldığında öğrenmeye teşvik etmektedir.
3. Anlamlılık ilkesi: Öğrenen için öğrenme sürecini desteklediği yönünde tanımlanmaktadır.

Kurulan ilişkilerin başarısındaki temel iletişimden kaynaklı olduğundan, etkili iletişim toplum yaşamında oldukça önemlidir. Gerek mesleki gerekse bireysel anlamda ciddi önemi olduğu gibi, gruplardaki insanların yönetilmesi adına da oldukça önemli olmaktadır (Ulukan, 2012).

Bireyin sosyal statüsünün belirlenmesindeki önemli etkenlerin başında iletişimdeki başarısı önemlidir. Öğrenme süreci, belirli bir süreyi kapsamadığından bilginin devamlılığını destekler. İşlerin devamlılığını sağladığı için organizasyonda ki aktifliğini ve gruptaki pozisyonunu belirlemektedir. Birey dünyaya gelmesiyle birlikte bir taraftan fizyolojik gelişimini sürdürür, diğer taraftan da çevresiyle etkileşim halinde bulunarak iletişime geçer. Kurduğu bu bağ ile birlikte toplumun üyesi olma çabasını göstermektedir (Çutuk, 2017).

İletişimle, düşüncelerdeki fikirlerle kavramlar açığa çıkar paylaşılır ve bu fikirler değerlendirilir. Kişileri etkileme, etkilenme, onlardan yararlanarak, yararlı olarak ve başarı gösterebilme durumu iletişim ile mümkün olabilmektedir (Hacıoğlu, 2007).

Her türlü meslekte çalışıldığı düşünüldüğünde iletişim becerilerinin etkinliği iletişim sürecinde insanların aralarındaki ilişkinin sağlıklı olmasını sağlayacaktır. Kişilerin aralarındaki ilişkilerin yoğun olduğu mesleklerde bu becerilerin bilinmesi gerekli olmaktadır (Mutlu vd., 2014).

Toplumda yer edinme doğumla başlar. Bir taraftan fiziksel olarak gelişim devam ederken diğer taraftan çevre üzerinde etki kurma, başarılı ve yararlı olma çabası gösterme de iletişim ile mümkündür. Meslekler farklılık gösterse de ilişkilerin yoğunluğunun olduğu örgütlerde, ilişkilerin devamlılığının yanında örgüt yapısının güçlülüğünün sağlanması nedeniyle iletişim becerisi gereklidir.

Emniyet kültüründeki olumlu diğer önem arz eden özellik ise, işletmelerde çalışanlar ile yönetim arasındaki güvenden kaynaklı etkili bir iletişim olmasıdır (Bükeç ve Gere, 2017).

Şeffaf ve yoğun iletişim güveni arttırdığı için teknik bilginin iletimi kolaylaştırır, böylece işletmelerde açık bilginin iletişimde örgütler arasında olumlu etki oluşturduğu saptanmıştır (Yavuzylmaz, 2014).

İnsanlara iletişim esnasında yapılan hataları göstermek ve iletişimi nasıl kurmaları konusundaki uygun eğitimle, iletişim çatışmalarını engellemek mümkündür (Ulukan, 2012).

İletişimin örgütlerde faaliyetin temel yapısını oluşturduğu düşünülürse, yönetimde etkin iyi bir iletişim sürecinin oluşması gerekmektedir (Gürsoy, 2014).

Yöneticilerin çalışanlar ile kurdukları iletişimin şeffaf ve sürekli olması güven oluşturmada, örgüt yapısında olumlu etki yaratmakta ve yapıyı güçlendirmektedir.

İşletmeler de iletişim hatalarının ve çatışmaların önüne geçmek eğitim ile mümkün kılınmaktadır.

Ekonomist ve sosyologlar tarafından geliştirilen kuramlar doğrultusunda gösterir ki bilgi akışı ve güven arasında olumlu anlamda bir ilişki bulunduğundan, örgütler iletişime büyük önem vermektedirler. İşletmelerce birbirlerinin duygu ve gereksinimleri hakkında bilgi sahibi olunmadığında işbirliği de oluşmamaktadır. İletişim ile çalışanların koordinasyonu gerçekleşmektedir. Örgütlenme, kontrol ve planlama gibi yönetimin temel fonksiyonları iletişimle başarılabilirliği görülmektedir. Çalışanlar tarafından bakıldığında etkili iletişimin performanslarının ve iş doyumunun artması yönünden etkilerinin artmasıyla, işlerine olan bağlılığı da arttırmaktadır (Asunakutlu, 2002).

İşletmelerin birbirleri arasında güçlü ilişki kurulması güvene dayanmaktadır. İşletmelerin örgütlerindeki uyum, dayanışma ve bağlılık performanslarına yansıdığı gibi, işe devamlılığını aynı zaman da performanslarını etkilemektedir. Böylece birbirleri arasında etkili iletişim kuran çalışanlar, diğer işletmeler tarafından da dikkat çekerek işbirliği olgusunu oluşturmaktadırlar.

İletişimin kişiler arasında ki ilişkilerin düzenleyicisi olduğu görülmektedir. İlişkilerdeki iletişimin düzeyine bağlı olarak birey-toplum ilişkisi gelişecek ya da kötüye gidecektir. Sadece bireyler bağlamında olmayıp gruplar, toplumlar ve hatta örgütler açısından da iletişimin devamlılık ve gelişim için temel ihtiyaç olarak birçok alanda var olması gerektiği görülmektedir. Karşılıklı anlayıp ve katılımlı bir iletişim birey-toplum entegrasyonun daha sağlıklı kılabilceği gibi bireysel ve toplumsal anlamda da sağlıklı yapıların oluşmasında büyük etki sergileyebilecektir (Güçlü, 2017).

2.GEREÇ VE YÖNTEM

2.1.Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada üniversite öğrencilerinin internet bağımlılıkları ile şiddete yönelik tutum ve iletişim becerileri etkileşimi ilişkisine yönelik kavramsal yapının oluşması adına konuya ilişkin kaynaklar taranmıştır. Bununla birlikte, nicel veriler oluşturulması adına kullanılan ölçek ile elde edilen verilerden hareketle değişkenler arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi hedeflenmiş, bu noktada da ilişkisel tarama yönteminden yararlanılmıştır. İlişkisel tarama, iki veya daha fazla değişkenin birbirleriyle olan etkileşimlerini belirlemek adına kullanılan araştırma yöntemlerindedir. Bu bağlamda internet bağımlılığından korunmadaki öz yeterlik düzeyleri betimlenmektedir. Bu bağlamda yapılan çalışma durum tespitine yönelik betimsel yöntem kullanılmıştır. Aynı zamanda katılımcılar arasında farklılık gösteren sosyo-demografik özelliklerin de çalışma konusuyla ilişkisini araştıran bir çalışma yöntemi uygulanmaktadır.

2.3.Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evreni için, 2018-2019 eğitim öğretim dönemi için, İstanbul Üsküdar Üniversitesi'nde öğrenim gören lisans öğrencileri belirlenmiştir. Bu evrenin büyüklüğü birinci öğretim öğrencileri baz alınarak 16.701 olarak belirlenmiştir. Bu evren içerisinde seçilen örneklem büyüklüğü ise örneklem hesaplama kriterleri dikkate alınarak 287 olarak tespit edilmiştir.

Örneklem büyüklüğünün saptanması için evren büyüklüğü belli olduğundan (Özdamar, 2003) aşağıdaki parametreler dikkate alınarak verilen formül üzerinden hesaplama yapılmıştır.

N: Evren birim sayısı, n: Örneklem büyüklüğü

P: Evrendeki X'in gözlenme oranı, Q (1-P): X'in gözlenmeme oranı

Z_{α} : $\alpha= 0.05, 0.01, 0.001$ için 1.96, 2.58 ve 3.28 değerleri

d= Örneklem hatası

σ = Evren standart sapması

$t_{\alpha, sd} = sd$ serbestlik dereceli t dağılımı kritik değerleridir ($sd=n-1$). $t_{\alpha, sd}$ kritik değerleri $sd= n-1 \rightarrow 5000$ olduğunda Z_{α} değerlerine eşit alınabilir.

$$n = \frac{N \cdot \sigma^2 \cdot Z_{\alpha}^2}{(N-1) \cdot d^2}$$

Bu sayıyı temin etmek adına bir kısım öğrencilere anket dağıtılmış ve bir kısım öğrencilere de mail yoluyla dijital form ulaştırılmıştır. Elde edilen 307 geri dönüş karşılığında verilerin değerlendirilmesi neticesinde eksik ve tek puan şeklinde işaretleme yapılan formlar değerlendirme dışı bırakılmış, 246 sağlıklı geri dönüş ile araştırma gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara ilişkin tanımlayıcı bilgilere araştırmanın dördüncü bölümünde yer verilmiştir.

Öte yandan, araştırmaya dahil edilme kriterleri aşağıdaki şekliyle belirlenmiştir:

- 18 yaş ve üstü olma
- Üsküdar Üniversitesi örgün eğitim öğrencisi olma
- Aktif olarak internet kullanabiliyor olma ve
- Araştırmaya katılmaya gönüllü olma

Araştırma evrenine bağlı olarak örneklem büyüklüğü hesaplanırken aşağıdaki yaklaşım kullanılmıştır.

Örneklem büyüklüğünün saptanması için evren büyüklüğü belli olduğundan (Özdamar, 2003) aşağıdaki parametreler dikkate alınarak verilen formül üzerinden hesaplama yapılmıştır

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler, katılımcıları Tanıtıcı Bilgi Formu, Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeği kullanılmak suretiyle oluşturulan anket formu ile toplanmıştır. Formlar, dijital ortama aktarılıp mail yoluyla katılımcılara ulaştırılmış ve mail ekinde gerekli izah yapılarak doğru yanıtlanmalarını istenmiştir. Bir kısım form da fiziki çıktı olarak hazırlanmış ve katılımcılara bu şekilde araştırmacı tarafından

sunulmak kaydıyla ölçek ifadelerini yanıtlamaları istenmiştir. Gerekli izahlar, bu süreçte araştırmacı tarafından katılımcılara yapılmıştır.

2.4.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılacak olan ‘Kişisel Bilgi Form’u, ‘Young İnternet Bağımlılığı Testi-Kısa Form’, ‘İletişim Becerileri Ölçeği’ ve ‘Şiddet Yönelik Tutum Ölçeği’; İstanbul ili Üsküdar ilçesinde bulunan Üsküdar Üniversitesi’ nde 246 öğrenciye uygulanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Ankete katkı sağlayan bireyler hakkında bilgi edinmek amacıyla kullanılması planlanmıştır. Yaş, cinsiyet, hakkındaki bilgilere ulaşabilmek için kullanılmıştır.

Young İnternet Bağımlılığı Testi-Kısa Form: Kutlu M., Savcı M., Demir Y., Aysan F. tarafından Türkçe uyarlaması yapılan ve geliştirilen ölçek tek boyut ve 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek puan 12-60 arasında değişmekte olup alınan yüksek puanlar internet bağımlılığı düzeyinin yüksek olduğunu gösterir. Araştırmada, madde yanıtlarının toplamları yerine aritmetik ortalamaları kullanılmıştır. Böylelikle, verilen yanıtlar arasındaki farkın varyans sapması oluşturmasının önüne geçilmiştir.

Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği: Akın A., Yıldız B., Basha E. tarafından Türkçe uyarlaması yapılan ve geliştirilen ölçek 3 alt boyut 17 maddeden oluşmaktadır.

- Suç ve savaş: 1-7
- Fiziksel ceza: 8-13
- Partner şiddeti: 14-17
- Şiddet Eğilimi: 1-17 (Toplam Puan)

Ölçek hem alt boyutlara hem de toplam puan vermektedir.

İletişim Becerileri Ölçeği: Korkut Owen F., Ugay A. tarafından Türkçe uyarlaması yapılan ve geliştirilen ölçek 4 alt boyut ve 25 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek puan 25-125 olarak değişmekte olup, alınan yüksek puan kişinin

iletişim becerisinin gelişmiş olduğu yönünde değerlendirilir. Ölçeğe ilişkin olarak yapılan faktör analizi neticesinde 5 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Bu faktörlerden 4 ve 5'inci boyutlar altında birer madde (16 ve 18) ye alması nedeniyle araştırmaya dahil edilmemiştir. Öte yandan, 17 nolu ölçek maddesinin yük değeri 0,20'den düşük olduğundan analizden çıkarılmıştır. Böylelikle 22 madde ve üç boyuttan oluşan yapı ile araştırmaya devam edilmiştir. Son şekliyle yapılan faktör analizi neticesinde elde edilen KMO değeri $KMO=,910$ olarak belirlenmiş ve bu değer 0-1 aralığında olup 1'e yaklaştıkça faktör yapısının güçlülüğünü ifade etmektedir. Dolayısıyla elde edilen üç faktörlü yapının faktör analizine uygunluğundan söz etmek mümkün olmaktadır. Üç faktörün iletişim becerileri olgusunu açıklama düzeyi %45,68 olarak tespit edilmiştir. Birinci faktörün bu orandaki payı %17,46, ikinci faktörün %16,96 ve üçüncü faktörün de %11,27 düzeyindedir. Elde edilen faktör yapısı, madde yükleri ve faktör güvenilirliğine ilişkin Cronbach's α katsayısı Tablo 1 ile verilmiştir. Elde edilen analiz verilerinden hareketle, faktörlerin iç tutarlılıklarının (güvenilirlik) yeterli olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 1: İletişim Becerileri Faktör Analizi Döndürülmüş Bileşen Matrisi

İfade	Sözel İletişim	Kendini İfade Etme	İletişim İstekliliği	A
İB İfade_1	,556			$\alpha = ,875$
İB İfade_2	,704			
İB İfade_10	,531			
İB İfade_11	,484			
İB İfade_12	,595			
İB İfade_13	,603			
İB İfade_14	,731			
İB İfade_15	,643			
İB İfade_20	,643			
İB İfade_23	,709			
İB İfade_3		,727		$\alpha = ,863$
İB İfade_4		,726		
İB İfade_5		,759		
İB İfade_6		,602		
İB İfade_7		,671		
İB İfade_8		,542		
İB İfade_9		,533		
İB İfade_19			,539	$\alpha = ,786$
İB İfade_21			,723	
İB İfade_22			,748	
İB İfade_24			,539	
İB İfade_25			,658	

2.6. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS 21.0 paket programında, veri yapısına ve analiz modeline uygun olarak bilgisayar ortamında değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, demografik değişkenlerin frekans dağılımları değerlendirilmiş ve akabinde araştırmanın

bağımlı değişkeni olan şiddete yönelik tutum ile iletişim becerileri değişkenlerinin bağımsız değişken olan internet bağımlılığı ile olan ilişkisi irdelenmiştir. Öncelikle, dağılımın normalliği test edilmiş, buna ilişkin olarak eğiklik/çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri incelenmek suretiyle elde edilen sonuçlar doğrultusunda tüm değişkenlerin normal dağılım sergiledikleri değerlendirilmiştir. Diğer taraftan değişkenler arası ilişkinin tespitinde korelasyon analizlerine başvurulmuş, elde edilen korelasyon ilişkisinin irdelenmesi için de regresyon analizi yapılmıştır.

2.6. Araştırmanın Etik Yönü

Çalışma için Üsküdar Üniversitesi girişimsel olmayan araştırmalar etik kurulu tarafından uygun görülerek 25.04.2019 tarihinde onay alınmıştır. Bununla birlikte katılımcılardan araştırmaya katılımında gönüllülüklerinin beyanı noktasında sözlü onam istenmiştir.

3.BULGULAR

Araştırma verilerinden hareketle yapılan analizler neticesinde elde edilen bulgulara bu başlık altında sunulmuştur.

3.1. Katılımcıların Bireysel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 2 ile verilmiştir. Buna göre katılımcıların büyük yoğunluğu kadınlardan oluşmaktadır. Oransal olarak, %79,3'ü kadın %20,7'si erkektir. Yaş değişkeni için dağılım incelendiğinde, %4,1'i 18, %8,9'u 19, %15,4'ü 20, %29,7'si 21, %17,5'i 22, %10,2'si 23, %4,9'u 24 ve %9,3'ü de 25 yaşında olduklarını beyan etmişlerdir. Sınıf dağılımı ise %27,6 1'nci sınıf, %16,7 2'nci sınıf, %35,8 3'ncü sınıf ve %19,9'u dördüncü sınıf şeklindedir. Katılımcıların günlük internet kullanımlarına ilişkin dağılım incelendiğinde büyük çoğunluğun günlük 1-3 saat arası internet kullandığı görülmektedir. Bu gruba ilişkin oran %45,1 şeklindedir. Bununla birlikte, 1 saatten az kullanan katılımcı oranı %2,8, 4-6 saat arası günlük internet kullanan katılımcı oranı %34,6 ve 7 saat ve üzeri günlük kullanımı olduğunu ifade eden katılımcı oranı da %17,5 düzeyindedir. Katılımcıların aylık gelirleri incelendiğinde 0-1.500 TL arası aylık gelire sahip olanların oranı %7,7, 1.501-2.000 TL arası %6,5, 2.001.-2500 TL arası %15,0, 2.501-3.000 TL arası %15,0, 3.001 TL ve üzeri 55,7 oranındadır Anne eğitim durumu değerlendirildiğinde annesi ilkökul mezunu olanların oranı %48,4, ortaokul mezunu olanların oranı %17,5, lise mezunu olanların oranı %24,0, ön lisans mezunu olanların oranı %3,3 ve lisans mezunu olanların oranı %6,9 olarak belirlenmiştir. Baba eğitim durumu için ise bu oranlar ilkökul %15,9, ortaokul %20,7, lise %35,0, ön lisans %9,8, lisans %18,3 ve lisansüstü %,4 şeklinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların günlük internet kullanımlarının ne düzeyde sosyal medya ortamlarında olduğunu belirlenmesine ilişkin madde ifadesine verilen yanıtlara göre 1 saatten az %,3, 1-3 saat arası %42,7, 4-6 saat arası %35,0 ve 7 saat ve üzeri %10,6 şeklinde yanıtlanmıştır. 6 katılımcı ise bu ifadenin yanıtını boş bırakmıştır (%2,4).

Tablo 2: Üniversite Öğrencilerinin Bireysel Özelliklerinin Dağılımı (N=246)

Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Kadın	195	79,3
	Erkek	51	20,7
Yaş	18,00	10	4,1
	19,00	22	8,9
	20,00	38	15,4
	21,00	73	29,7
	22,00	43	17,5
	23,00	25	10,2
	24,00	12	4,9
	25,00	23	9,3
	Sınıf	1. Sınıf	68
2. Sınıf		41	16,7
3. Sınıf		88	35,8
4. Sınıf		49	19,9
Günlük internet kullanımı	1 Saatten az	7	2,8
	1-3 Saat Arası	111	45,1
	4-6 Saat Arası	85	34,6
	7 Saat ve Üzeri	43	17,5
İnternete neyle bağlandığı	Bilgisayar	15	6,1
	Cep Telefonu	231	93,9
Aylık gelir	0-1.500	19	7,7
	1.501-2.000	16	6,5
	2.001.-2500	37	15,0
	2.501-3.000	37	15,0
	3.001 ve üzeri	137	55,7
Anne eğitim durumu	İlkokul	119	48,4
	Ortaokul	43	17,5
	Lise	59	24,0
	Ön Lisans	8	3,3
	Lisans	17	6,9
Baba eğitim durumu	İlkokul	39	15,9
	Ortaokul	51	20,7
	Lise	86	35,0
	Ön Lisans	24	9,8
	Lisans	45	18,3
	Lisansüstü	1	,4
Sosyal medyada günde kaç saat geçirdiği	1 Saatten az	23	9,3
	1-3 Saat Arası	105	42,7
	4-6 Saat Arası	86	35,0
	7 Saat ve Üzeri	26	10,6
	İşaretlenmemiş	6	2,4

3.2. İnternet Bağımlılığının Şiddet Yönelik Tutum İlişkisine Yönelik Bulgular

Araştırmanın bağımlı değişkenlerinden birisi olan şiddete yönelik tutumun internet bağımlılığından ne düzeyde etkilediğinin belirlenmesi amacıyla korelasyon analizine başvurulmuştur. Elde edilen analiz sonuçları ise Tablo 3 ile verilmiştir. Tablo 3 verileri incelendiğinde, katılımcılar için internet bağımlılığının şiddet alt boyutları bağlamında bir etkisinin bulunmadığı görülmektedir. Ancak, toplam olarak şiddete yönelik tutum noktasında internet bağımlılığının $p < ,05$ düzeyinde ve zayıf bir etkisinin varlığı görülmektedir.

Tablo 3: İnternet Bağımlılığının Şiddete Yönelik Tutum İle İlişkisi (N=246)

	Suç Savaş	Fiziksel Ceza	Partner Şiddeti	Şiddet Eğilimi
İnternet Bağımlılığı	,107	,108	,072	,131*

** $p < 0.01$; * $p < 0.05$

Tablo 3'te elde edilen korelasyon ilişkisinin irdelenmesi noktasında regresyon analizine başvurulmuştur.

Tablo 4: İnternet Bağımlılığının Şiddete Yönelik Tutum Yordama Düzeyi (N=246)

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	R	R ²	F	β	Kısmi r
İnternet Bağımlılığı	Şiddet Eğilimi	,131	,017	4,286	,131	,131

Tablo 4 verileri incelendiğinde, internet bağımlılığının şiddete yönelik tutum üzerinde araştırma örnekleme için %0,17 oranında bir etkisinin varlığından söz edilebilmektedir. Bu oran oldukça düşük olup örnekleme yapısıyla ilişkili olarak değerlendirilmiştir. Nitekim üniversite öğrencilerinin içerisinde buldukları ortamda internet bağımlılıklarına engel teşkil edebilecek mekanizmaların varlığı pek söz konusu olamayacaktır. Netice itibarıyla tanımlayıcı istatistiklerden de hareketle katılımcıların büyük çoğunluğunun gün içerisinde 1-3 saat ve ikinci sırada 4-6 saat internet kullanım imkanı olabilmektedir. Bu durum bağımlılığın varlığı şeklinde yorumlanabilmekle birlikte günümüzde internette erişim şartlarının bu denli kolay olması dikkate alınırsa kullanımda engel teşkil edecek sorunların varlığı çok az seviyelerdedir.

3.3. İnternet Bağımlılığı ve İletişim Becerilerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın diğer bağımlı değişkeni olan iletişim becerileri noktasında internet bağımlılığının etkisinin değerlendirilmesi adına yapılan korelasyon analizi ile elde edilen bulgular Tablo 5 ile verilmiştir. Tablo verilerinden hareketle katılımcılar için sözel iletişim boyutu ile internet bağımlılığı arasında negatif yönlü bir ilişkinin varlığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, internet bağımlılığının artması durumunda katılımcıların sözel iletişim düzeyleri düşmektedir. Bununla birlikte kendini ifade etmek ve iletişime isteklilik hususlarında internet bağımlılığı araştırma örneklemini için bir etki sergilememektedir.

Tablo 5: İnternet Bağımlılığı İletişim Becerileri İlişkisi (N=246)

	Sözel İletişim	Kendini İfade Etme	İletişime İsteklilik
İnternet Bağımlılığı	-,188**	-,036	-,002

** . p< 0.01; * .p< 0.05

Tablo 5 ile verilen korelasyon ilişkisinin mahiyeti irdelendiğinde, elde edilen regresyon analiz sonuçları Tablo 6 ile verilmiştir.

Tablo 6: İnternet Bağımlılığının İletişim Becerileri Yordama Düzeyi (N=246)

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	R	R ²	F	β	Kısmi r
İnternet Bağımlılığı	Sözel İletişim	,188	,035	8,971	-,188	-,188

Tablo 6 verileri incelendiğinde, internet bağımlılığının sözel iletişim üzerinde negatif yönlü bir etkisinin varlığı ($\beta = -,188$) görülmekle birlikte bu etkinin oransal değeri ise %0,35 düzeyindedir. Diğer bir ifadeyle internet bağımlısı katılımcıların sözel iletişim düzeyleri %0,35 düzeyinde düşmektedir denilebilmektedir. Bu durum, beklenen bir netice olmakla birlikte katılımcıların kendini ifade etmek ve iletişime isteklilik durumlarının bağımlılıkla ilgili olmaması sosyal çevreleriyle ilişkili olarak yorumlanmıştır.

Araştırmada elde edilen değişkenler arası ilişkiler, araştırma sorularının yanıtı niteliğindedir. Bu bağlamda elde edilen ilişkiler özet mahiyetinde veriler doğrultusunda, İnternet bağımlılığı (İNTB) ile şiddete yönelik tutum alt boyutu olan Suç-Savaş (SS) boyutu arasında ilişki tespit edilememiştir. Öte yandan internet bağımlılığı ile yine şiddet eğilimi olan fiziksel ceza (FC) ve partner şiddeti (PŞ) değişkenleri arasında da ilişki tespit

edilememiştir. Genel olarak şiddet eğilimi (ŞE) ile internet bağımlılığı arasında ise ilişkinin varlığı tespit edilmiş ve bu yönde ki araştırma sorusunun yanıtı olarak değerlendirilmiştir.

İnternet bağımlılığı ve iletişim becerileri arasındaki ilişki değerlendirildiğinde ise internet bağımlılığı ile sözel iletişim (Sİ) arasında ilişkinin varlığı tespit edilmiş ve araştırma sorusu bu yönde yanıtlanmıştır. Yani internet bağımlılığının iletişim becerileri üzerinde etkisinden bahsetmek mümkün olmaktadır. Öte yandan internet bağımlılığı ile kendini ifade etme (KİE) ve iletişime isteklilik (İE) konularının ilişkisiz olduğu saptanmıştır.

5.TARTIŞMA

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin şiddete yönelik tutum ve iletişim becerileri üzerindeki etkisi incelenmiş ve bu doğrultuda şekillendirilen ölçek ile elde edilen veriler kullanılmak suretiyle bulgulara ulaşılmıştır. Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen bulgular değerlendirilecektir.

Literatürde internet bağımlılığının son derece önem teşkil eden bir konu olmakla birlikte çeşitli örneklem ve farklı kriterler bağlamında ele alındığı görülmüştür. Ancak genel yaklaşımın internet bağımlılığının ruhsal ve toplumsal sağlık bağlamında bireyi etkilediği yönündedir. Araştırmaların genel odağı da bu yöndeki incelemeleri sağlayan değişkenler üzerindedir. Konuyla ilişkili olan araştırmalara bu başlık altında değinilmiştir.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin büyük çoğunluğu kadın olmakla birlikte yaş aralıkları 18-25 olarak sınırlandırılmıştır. Toplam 246 kişi ile araştırma gerçekleştirilmiş ve genel olarak katılımcıların yoğun internet kullandıkları söylenebilmektedir. Gün içerisinde 1-3 saat internet kullanan öğrenci oranı %45 ve ikinci sırada da 3-6 saat günlük internet kullanıcısı öğrenciler %34,6 oranındadır. Katılımcıların %93,9'ünün internete cep telefonu ile bağlandığı tespit edilmiştir. Bu durumda katılımcıların internete her an ulaşabilme imkanları vardır ve bu durum internet kullanım süresini artırıcı bir nitelik mahiyetindedir.

Literatür incelendiğinde internet bağımlılığına yönelik olarak yapılan araştırmalarda kullanım süreleriyle ilişkili olarak çeşitli saptamalar mevcuttur.

Literatüre bakıldığında internet kullanım süresi ile ilgili yapılmış birçok çalışmanın olduğu görülmektedir. Young'ın(1998), 605 kişilik örneklem grubu ile yaptığı araştırmada, internet bağımlısı olan katılımcıların internet kullanım sürelerinin bağımlı olmayanlara nazaran daha yüksek olduğunu bulgulanmıştır. Öte yanda Hardie ve Tee (2007) gerçekleştirdikleri çalışmalarında internet kullanım süresinin artmasıyla internet bağımlılığının da arttığını ortaya koymuşlar ve bağımlı katılımcıların haftalık 68 saat

internet kullanmasının yanı sıra bağımlı olmayan katılımcıların haftalık ortalama 21 saat internet kullandıklarını tespit etmişlerdir. Literatürde yer alan bu bulgular, yoğun kullanımın bağımlılıkla ilişkili olduğuna işaret etmekle birlikte bağımlılık devamında da kullanım yoğunluğu gittikçe artmaktadır. Araştırmamızda literatür verilerinden hareketle bu aralığa girebilecek olan grubun günlük 4-6 saat ve 7 saat üzeri olan grup olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim gün içerisinde öğrencinin çalışma ve ders saatleri düşünüldüğünde 6 saatin internete ayrılması ciddi bir bağımlılık göstergesi sayılmaktadır.

İnternet kullanımının kişinin kendi ruh hali ve çevresel etkileşimiyle ilişkisini irdeleyen çalışmalar incelendiğinde; Lee vd. (2003), mutsuz ve depresif olan bireylerin sosyal ilişkiler kurmakta zorlandıkları ve bunun için internette sosyal ilişkiler kurmayı tercih ettiklerini ifade etmektedirler. Bununla birlikte internet bağımlılığı ile depresyon arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunduğu ve bu kimselerin iletişime kapalı olduklarını belirtmektedirler. Kore'de yapılan bir başka çalışmada internet bağımlılığı ölçek puanları yüksek olanlarda mutsuzluk, intihar düşünceleri, hayattan zevk alamama, arkadaşları ile iletişim kurmak yerine internette zaman geçirmeyi tercih etme gibi depresif bulguların ve kontrol etme, sayma, el yıkama, konuşmaktan kaçınma gibi obsesif bulguların görüldüğünü bildirmektedir (Ha vd., 2007). Öte yandan Şenormancı vd. (2014) tarafından yapılan çalışmada da depresif ve içe dönük kişilik yapısı ile internet bağımlılığı arasında pozitif ve güçlü ilişkinin varlığı ifade edilmektedir. Araştırmamızda, internet bağımlılığı ile sözlü iletişim arasında ters yönlü bir ilişki tespit edilmiş ve literatür bulguları araştırmanın bu bulgusunu destekler nitelikte değerlendirilmiştir. Nitekim gerek zaman harcama bakımından gerekse eğilim açısından interneti tercih eden bireylerin sosyal çevresinde sözel iletişim kurması daha zor olacaktır. Bu duruma örnek olarak da yalnızlık ve internet bağımlılığı ilişkisini irdeleyen Hee vd. (2014) bağımlı bireylerin yalnızlık hissi sergilediklerini ve ilişki kurmaktan kaçındıklarını vurgulamaktadır.

Şiddet eğilimine yönelik olarak ise çalışmada örnekleme bağı olarak internet bağımlılığının şiddet eğiliminde etki sahibi olduğu görülmüştür. Bu yönde yapılan benzer çalışmalar incelendiğinde Hauge ve Gentile (2003) araştırmalarında internette oyun bağımlılığının ergenlerde şiddet davranışını tetiklediğini ve şiddet eğilimlerinin arttığını bildirmektedirler. Öte yandan Gentile, Lynch, Linder ve Walsh'a (2004) internet

oyunlarının hem oyunda hem de gerçekte hayatta saldırganlık davranışında etken bir unsur olduklarını ifade etmektedir. Bununla birlikte bireylerin iletişim ve akademik performanslarında da düşüş gözlemlenmiştir. Kim vd. (2008) online oyunların ve internet bağımlılığının saldırganlıkla pozitif korelasyon sergilediğini bildirmektedirler. Gentile vd. (2011) internet bağımlılığıyla birlikte online oyunların dürtüsel davranışları tetiklediğini bildirmektedirler. Yurtiçinde ise Ulusoy (2008) sürekli internet kullandığını ve oyun eğilimi sergileyen öğrencilerde saldırganlık düzeylerinin yüksek olduğu bulgusunu paylaşmıştır. Demirtaş Madran ve Ferligül Çakılcı (2014) ise yapmış bağımlılık noktasında oyun bağımlılığının şiddet eğilimini internet bağımlılığına nazaran daha çok tetiklediğini bildirmektedirler. Benzer bir bulgu ortaya koyan Mustafaoğlu ve Yasacı (2018) ise yine online platformlardaki oyunların diğer mecralara nazaran daha çok şiddet davranışını pozitif yönlü etkilediğini bildirmektedirler.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada elde edilen sonuç, literatür ile benzer nitelikte olmakla birlikte seviye olarak daha düşük düzeydedir. Bu durum örneklemin mahiyetiyle ilişkilendirilmiştir. Nitekim katılımcıların internet kullanma amaçlarına ilişkin verdikleri yanıtlar dikkate alındığında, ödev yapmak, araştırma yapmak, sosyal çevreleriyle iletişim kurmak, film izlemek gibi amaçların yoğunlukla ifade edildiği görölmektedir. Bu da internetin sosyalleşme etkisinin örneklem açısından varlığına işaret etmekle birlikte araştırma bulgusu olan sözel iletişimi negatif yönlü etkilemesi hususunu ise açıklayıcı mahiyettedir.

İnternet bağımlılığı madde bağımlılığından farklı olarak bireyin sosyal ve bireysel sorumluluklarını ihmal etmesine ve hatta yerine getirmemesine sebebiyet verecek türden bir problem olarak yorumlanabilecektir. Özellikle günümüzde internetle tanışma çağının tek haneli yaşlara düştüğü dikkate alınır, gelecek neslin internetle iç içe olacağı ve bağımlılık oranının da toplumsal bazda artacağı söylenebilecektir. Bu sebeple, internet bağımlılığı önümüzdeki yıllar için toplumsal ve bireysel anlamda artık tedavi edilme ihtiyacı sergileyen bir sorun olması kaçınılmaz görölmektedir.

Bu itibarla, araştırma bulgularından hareketle çeşitli yaş grupları için internet bağımlılığının etkilerinin psikolojik kriterlerin yanı sıra sosyolojik bakımdan da incelenmesi önerilmektedir. Bu bağlamda, toplumsal konumu itibarıyla bireyin internet bağımlılığı neticesinde karşı karşıya olduğu tehditlerin belirlenmesi ve bu tehditlerin ne düzeyde ortaya çıktığının saptanması akademik araştırma konusu niteliğindedir.

Diğer taraftan, daha küçük yaş gruplarında (çocuklar) internetin bağımlılık düzeyinin araştırılması, aynı zamanda anne babanın çocuğaya olan yaklaşımının muhtevasına da ışık tutacaktır. Böylelikle, özellikle de küçük yaşta cep telefonu ile tanışma imkanı bulan çocukların gelecekte karşılaşılabilecekleri sorunlar önceden tespit edilebilecek ve bu alanda faaliyet gösteren psikologlara ve aile danışmanlarına yön gösterici sonuçlar üretebilecektir.

Yine bu araştırma bulgularından ve örneklemeden hareketle, bireylerde akademik başarı düzeyine internet bağımlılığının etkisi araştırma konusu olarak önerilmektedir. Nitekim akademik başarı, eğitim dönemindeki çocuk, ergen ve gençler için akademik çalışmayla doğru orantılı olarak şekilleneceği gibi internet bağımlılığı bu çalışmayı ortaya koymak için gerekli sürelerden çalacak ve kurgusal olarak akademik başarıyı düşürebileceğini savunmak mümkün olacaktır. O halde, bu yönde yapılacak olan bir araştırma, eğitim dönemindeki bireylerin ve eğitimcilerin internet bağımlılığı noktasında etkilerine ilişkin farkındalık düzeyini arttıracaktır.

Şiddet eğilimi ve internet bağımlılığı ilişkisinde ise internetin kullanım amacı büyük önem taşımaktadır. Özellikle oyunlar ve süreklilik isteyen internet aktiviterlerine erişimi engellenen bireylerin bu engellemeye karşı şiddet tavrı sergilemeleri mümkün olmaktadır. Dolayısıyla bu bağlamda yapılacak olan bir araştırma, doğrudan engelleme yerine farklı alternatiflerle internet kullanımını dengeli ve bağımlılık olmaktan uzak bir biçime dönüştürebilecektir. Bu yönde yapılacak olan çalışmalar da yine bu araştırmanın önerileri içerisinde yer almaktadır.

KAYNAKÇA

- Batıgün A. D. ve Kılıç N., (2011). "İnternet Bağımlılığı ile Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler", *Türk Psikoloji Dergisi*, 2011, 26 (67), 1-10.
- Beard K., (2005). "Internet Addiction: A Review Of Current Assessment Techniques And Potential Assessment Questions", *Cyberpsychology & Behavior*, Cilt: 8 (1).
- Canan F. (2010). Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı, Disosiyatif Belirtiler ve Sosyodemografik Özellikler Arasındaki İlişki, Tıp Fakültesi, Tıpta Uzmanlık Tezi, Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Düzce.
- Canoğulları Ö., (2014). İnternet Bağımlılık Düzeyleri Farklı Ergenlerin Cinsiyetlerine Göre Psikolojik İhtiyaçları, Sosyal Kaygıları ve Anne Baba Tutum Algılarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ceyhan E. vd., (2007). "Problemlili İnternet Kullanımı Ölçeği'nin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (KUYEB) Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 1.
- Chien C. and Hsiao M.C., (2000). "Internet Addiction, Usage, Gratification and Pleasure Experience: The Taiwan College Students' Case", *Computer & Education*, 2000, Sayı: 35.
- Gökdaş İ. ve Çavuş H., (2006). "Eğitim Fakültesi'nde Öğrenim Gören Öğrencilerin İnternet'ten Yararlanma Nedenleri Ve Kazanımları", *Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 2.
- Griffiths M., (1999). "Internet addiction: Fact or fiction?", *The Psychologist*, Cilt: 12, Sayı: 5.
- Gürcan H. İ., (1998) "Sanal Gazete ve Gazetecilik", *Kurgu Dergisi*, 15 (15).
- Ha JH, Kim SY, Bae SC, Bae S, Kim H, Sim M, et al. Depression and internet addiction in adolescents. *Psychopathology*. 2007.
- Hui C. vd.,(2011). "Problematic internet use in Chinese adolescents and its relation to psychosomatic symptoms and life satisfaction", *BMC Public Health*, Sayı: 11.

- İşsever N., (2016). İnternet Bağımlılığının Üniversite Öğrencilerinde Yaygınlığının İncelenmesi, Üsküdar Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Merrill M., (1996). "The Internet as mass medium", *Journal of Communication*, Cilt: 1 (4).
- Muslu-Karayağız G. ve Bolışık B., (2009). "Çocuk ve Gençlerde İnternet Kullanımı", *TAF Preventive Medicine Bulletin*, Cilt: 8.
- Odabaşı F. vd., (2007). İnternet, Çocuk ve Aile, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2007.
- Ögel K., (2012). İnternet Bağımlılığı: İnternetin Psikolojisini Anlamak ve Bağımlılıkla Başa Çıkmak, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Sally L. P. M., (2006). Prediction of internet addiction for undergraduates in Hong Kong, Baptist University, UMI Dissertation Information Service, Yüksek Lisans Tezi Hong Kong.
- Savcı M., (2017). Ergenlerin Sosyal Zekâ, Sosyal Kaygı, Akran İlişkileri, İnternet Bağımlılığı ve Sosyal Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişkiler, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Sheizf R., (1998). "Interactivity: From new media to communication", *Newbury Park. CA Sage*, Sayı: 16.
- Şenormancı Ö, Saraçlı Ö, Atasoy N, Şenormancı G, Korktürk F, Atik L. (2014). Relationship of Internet addiction with cognitive style, personality, and depression in university students. *Comprehensive Psychiatry*, 55.
- Tanrıverdi S., (2012). Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı İle Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Technologies E, Hardie E, Tee MY. (2007). Excessive Internet Use : The Role of Personality , *Loneliness and Social Support Networks in Internet Addiction. Society*.5.
- Telkök-Şen A. (2015). Tıp Fakültesi Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı, İnternet Bağımlılığının Sosyodemografik Özellikler, Depresyon ve Sosyal Fobi ile İlişkisi, Tıpta Uzmanlık Tezi, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kocaeli, 2015,
- Tok G. (2014)., Ortaöğretim Öğrencilerinin Algılarına Göre Ebeveynlerinin İnternet Bağımlılığı ile İlgili Görüşleri ve Kaygı Düzeylerinin Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi Yurtdışı Enstitüsü, Kıbrıs.

- Walther J., (1992). "Interpersonal Effects in Computer-Mediated interaction: A Relational Perspective", *Communication Research*, Sayı: 19.
- Whang, SM. Lee S. ve Chang G. (2003). "Internet Over-users' Psychological Profiles: A Behavior Sampling Analysis On Internet Addiction". *Cyber Psychology and Behavior*. 6 (2): 143- 50.
- Wolcott P., (1999). "The diffusion of the Internet in the Republic of Turkey", University of Nebraska at Omaha, 1999, s.41, <https://www.researchgate.net/publication/2460311>. (Erişim Tarihi:10.04.2019)
- Young K., vd., (1999). "Cyber-Disorders: The Mental Health Concern For The Millennium", *Cyber Psychology and Behavior*, Cilt: 2, 475-479.
- Young KS, (1998) Internet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder, *Cyber Psychology & Behavior*, 1(3).

EKLER

Ek-1:AnketFormu

Sayın Katılımcı;

Bu anket formu, “**Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Şiddete Yönelik Tutum Ve İletişim Becerilerine Etkisi**” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında **bilgi toplamak için kullanılmaktadır**. Bu bakımdan **isim belirtmenize gerek yoktur**. Ankette yer alan ifadelere vereceğiniz en doğru cevap, sizin mevcut durum hakkındaki görüşünüz olacaktır. Vereceğiniz cevapların en uygun olması araştırmanın amacına ulaşmasında önemli ölçüde katkılar sağlayacaktır. Dikkatinizi ve içtenliğinizi esirgemeyeceğinize olan inancımızla, sizlere şimdiden teşekkür ederiz.

Tez Öğrencisi
Özlem AKKURU

Proje Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Kaan YILANCIOĞLU

İstanbul Üsküdar Üniversitesi Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü

I.BÖLÜM

Aşağıda yer alan seçeneklerden size uygun olan **bir tanesine** (√) işaretini koyunuz.

1. Cinsiyetiniz

Kadın Erkek

2. Yaş

3. Sınıf.....

4. Günde hangi sıklıkla İnternet kullanıyorsunuz?

1 saatten az 1-3 saat 4-6 saat 7 saat ve üzeri

5. İnternete **daha çok** bilgisayarınızdan mı cep telefonunuzdan mı bağlanıyorsunuz

Bilgisayar Cep Telefonu

6. Aylık Gelir Düzeyi

Asgari Ücret-1000 TL 1001-1500 TL 1501-2000 TL
 2001-2500 TL 2501-3000 TL 3001 TL ve Üzeri

7. Anne Eğitim Durumu

İlkokul Ortaokul Lise Ön lisans (iki

yıllık).

Lisans (4 Yıllık) Lisans Üstü (Yüksek Lisans veya Doktora)

8. Baba Eğitim durumu

İlkokul Ortaokul Lise Ön lisans (iki yıllık).

Lisans (4 Yıllık) Lisans Üstü (Yüksek Lisans veya Doktora)

9. **İnterneti kullanma amacınız nedir? Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.**

Elektronik posta almak ve göndermek Whatsapp üzerinden iletişim sağlamak

Ödevleri yapmak, ders çalışmak

Araştırma yapmak

Müzik indirmek, dinlemek

Video, dizi izlemek

Facebook gibi sosyal ağları kullanmak

Oyun oynamak

10. **Günde kaç saat Facebook, twitter ve whatsapp gibi sosyal paylaşım ağlarında vakit geçiriyorsunuz?**

1 saatten az

1-3 saat

4-6 saat

7 saat ve üzeri

II. BÖLÜM-ŞİDDETE YÖNELİK TUTUMLAR ÖLÇEĞİ

	Aşağıda yer alan ifadeleri, size ne kadar uygun olduğuna göre işaretleyiniz. Her sorunun karşısında bulunan kutucuklardan yukarıdaki uygunluk durumuna göre yalnızca bir tanesini işaretleyiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle Katılıyorum (5)
1	Şiddet suçları şiddetle cezalandırılmalıdır.					
2	Her ulusun her an hazır ve güçlü bir ordusu olmalıdır.					
3	Silah üretimi gereklidir.					
4	Savaş çoğu kez gereklidir.					
5	Hükümet üniversitedeki ayaklanmaları kontrol edebilmek için silahlı güçleri sevk etmelidir.					
6	Ülkemiz uluslararası alanlarda askeri anlamda saldırgan olmalıdır.					
7	Ülkemiz güç kullanarak sınırlarını koruma hakkına sahiptir.					
8	Çocuğun itaatsiz davranışları fiziksel olarak cezalandırılmalıdır.					
9	Yaramaz bir çocuğa hızlı bir tokat atmak sorunu çözmek için en kısa çözümdür.					
10	Öfke nöbeti geçiren çocuğun poposuna vurulabilir.					
11	Hak ettiklerinde, çocukların fiziksel olarak cezalandırılması onların sorumluluk sahibi ve olgun bir yetişkin olmalarını sağlar.					
12	Kurallara uymayan çocuklar sopa ile dövülebilir.					
13	Bir yetişkin kurallara uymayan çocuğu sopa ile dövmelidir.					
14	Sadakatsiz davranan kişiye eşi tarafından şiddet uygulanması kabul edilebilir bir davranıştır.					
15	Hakaret eden veya aşağılayan kişiye eşi tarafından tokat atılması kabul edilebilir bir durumdur.					
16	Meydan okuması durumunda bir eşin diğerine tokat atması kabul edilebilir bir durumdur.					
17	Aldatması durumunda kişiye eşi tarafından şiddet uygulanması kabul edilebilir bir durumdur.					

III. BÖLÜM-İLETİŞİM BECERİLERİ ÖLÇEĞİ

	Aşağıda yer alan ifadeleri, size ne kadar uygun olduğuna göre işaretleyiniz. Her sorunun karşısında bulunan kutucuklardan yukarıdaki uygunluk durumuna göre yalnızca bir tanesini işaretleyiniz.	Hiçbir Zaman (1)	Nadiren (2)	Bazen (3)	Sıklıkla (4)	Her Zaman (5)
1	Sorunlarını dinlediğim insanlar benim yanımdan rahatlayarak ayrılırlar.					
2	Düşüncelerimi istediğim zaman anlaşılır biçimde ifade edebilirim.					
3	Başkalarını bir kasıt aramadan dinlerim.					
4	Sosyal ilişkide bulunduğum insanları oldukları gibi kabul edebilirim.					
5	İnsanların önemli ve değerli olduklarını düşünürüm					
6	Birisiyle ilgili bir karara ulaşmadan önce onunla ilgili gözlemlerimi gözden geçiririm.					
7	İlişkide bulunduğum kişilerin anlatmak istediklerini dinlemek için onlara zaman ayırırım.					
8	İnsanlara karşı sıcak bir ilgi duyarım.					
9	İnsanlara gerektiğinde yardım etmekten hoşlanırım.					
10	Olaylara değişik açılardan bakabilirim.					
11	Düşüncelerimle yaptıklarım birbirleriyle tutarlıdır.					
12	İlişkilerimin daha iyiye gitmesi için bana düşenleri yapmaya özen gösteririm.					
13	Kendime ve başkalarına zarar vermeden içimden geldiği gibi davranabilirim.					
14	Arkadaşlarımla beraberken kendimi rahat hissederim.					
15	Yaşadığım olaylardaki coşkuyu her halimle başkalarına iletebilirim.					
16	İlişkilerim nasıl geliştiğini ve nereye gittiğini anlamak için düşünmeye zaman ayırırım.					
17	Karşımdakini dinlerken anlamadığım bir ayrıntı olduğunda konunun açığa kavuşması için sorular sorarım.					
18	Benimle özel olarak konuşmak isteyen bir arkadaşım olduğunda konuyu ayaküstü konuşmamaya özen gösteririm.					
19	Birisini anlamaya çalışırken sakın bir ses tonuyla konuşurum.					
20	İlişkilerimi zenginleştiren eğlenceli, keyifli bir yanım var.					
21	Birisine bir öneride bulunurken, onun öneri vermemi isteyip istemediğine dikkat ederim.					
22	Birini dinlerken ne karşılık vereceğimden çok onun ne demek istediğini anlamaya çalışırım					
23	İletişim kurduğum insanlar tarafından anlaşıldığımı hissederim.					
24	Bir yakınımla sorunum olduğunda bunu onunla suçlayıcı olmayan bir dille konuşmak için girişimde bulunurum.					
25	Karşımdakini dinlerken sırf kendi merakımı gidermek için ona özel sorular sormaktan kaçınırım.					

II. BÖLÜM-İTERNET BAĞIMLILIĞI ÖLÇEĞİ (KISA FORM)

	Aşağıda yer alan ifadeleri, size ne kadar uygun olduğuna göre işaretleyiniz. Her sorunun karşısında bulunan kutucuklardan yukarıdaki uygunluk durumuna göre yalnızca bir tanesini işaretleyiniz.	Hiçbir Zaman (1)	Nadiren (2)	Bazen (3)	Sıklıkla (4)	Her Zaman (5)
1	Hangi sıklıkta planladığınızdan daha fazla internette kalırsınız?					
2	Hangi sıklıkta ailenizle ilgili işleri ihmal ederek internette daha fazla zaman harcarsınız?					
3	Okul veya ders ile ilgili çalışmalarınız hangi sıklıkta internette harcadığınız süre yüzünden zarar görmektedir?					
4	Birileri internette ne yaptığınızı sorduğunda hangi sıklıkta sır gibi saklar veya savunmaya geçersiniz?					
5	Birileri siz internette iken canınızı sıkarsa hangi sıklıkta onları tersler, onlara bağırır ve öfkeli davranırsınız?					
6	Hangi sıklıkta gece internette harcadığınız süre yüzünden uykusuz kalırsınız?					
7	İnternete bağlı değilken hangi sıklıkta internetle avunur veya internete bağlı olduğunuz hayalini kurarsınız?					
8	İnternette iken hangi sıklıkta kendinizi 'birkaç dakika daha' derken bulursunuz?					
9	Hangi sıklıkta internette harcadığınız zamanı azaltmak için uğraşırsınız ve başarısız olursunuz?					
10	Ne kadar süre internette olduğunuzu hangi sıklıkta saklamaya çalışırsınız?					
11	Hangi sıklıkta başkalarıyla dışarı çıkmak yerine internette daha fazla zaman harcamayı tercih edersiniz?					
12	İnternete bağlanamadığınızda hangi sıklıkta kendinizi bunalımda, karamsar ve sınırlı hissedip, internete bağlandığınızda bu şikayetlerinizin hemen geçtiğini görürsünüz?					

Ek-2: Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU ÖRNEĞİ (BGOF)

ÇALIŞMANIN ADI: Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Şiddete Yönelik Tutum Ve İletişim Becerilerine Etkisi

Aşağıda bilgileri yer almakta olan bir araştırma çalışmasına katılmanız istenmektedir. Çalışmaya katılıp katılmama kararı tamamen size aittir. Katılmak isteyip istemediğinize karar vermeden önce araştırmanın neden yapıldığını, bilgilerinizin nasıl kullanılacağını, çalışmanın neleri içerdiğini, olası yararları ve risklerini ya da rahatsızlık verebilecek yönlerini anlamanız önemlidir. Lütfen aşağıdaki bilgileri dikkatlice okumak için zaman ayırınız. Eğer çalışmaya katılma kararı vererseniz, **Çalışmaya Katılma Onayı Formu**'nu imzalayınız. Çalışmadan herhangi bir zamanda ayrılmakta özgürsünüz. Çalışmaya katıldığınız için size herhangi bir ödeme yapılmayacak ya da sizden herhangi bir maddi katkı/malzeme katkısı istenmeyecektir./ Araştırmada kullanılacak tüm malzemeler ve yapılabilecek tüm harcamalar araştırmacı tarafından karşılanacaktır

ÇALIŞMANIN KONUSU VE AMACI :

Bu çalışmada Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığının şiddete yönelik tutumları ve iletişim becerilerine etkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

ÇALIŞMA İŞLEMLERİ:

Bu çalışmaya katıldığınız takdirde size dört adet form verilecektir. Bu formlar çalışmacılar tarafından hazırlanmıştır. Formların birincisinde kişisel bilgiler ile ilgili sorular bulunmaktadır, ikincisinde internet kullanımı ile ilgili sorular, üçüncüsünde, şiddete yönelim tutumları içeren sorular, son olarak iletişim becerilerini belirten sorular bulunmaktadır. Sizden tüm formları eksiksiz bir şekilde doldurmanız beklenmektedir.

ÇALIŞMAYA KATILMAMIN OLASI YARARLARI NELERDİR?

Çalışmaya katılmanız durumunda, bahsi geçen konuyla ilgili destek sağlayarak alanda yapılan çalışmalara veri eklemenize yardımcı olacaksınız. Aynı zamanda çağımızda sık kullanılan internetin öğrencinin şiddete yönelik tutumları ve iletişim becerilerine olan etkisi konusunda farkındalık ve bilgi düzeyiniz artacaktır. Böylece Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı düzeyinin etkileri konusunda toplumsal anlamdaki çalışmalara katkı sağlamış olacaksınız.

KİŞİSEL BİLGİLERİM NASIL KULLANILACAK?

İsim, soy isim veya şahsınızı deşifre edecek, herhangi bir bilgi kullanılmayacak ve açıklanmayacaktır.

SORU VE PROBLEMLER İÇİN BAŞVURULACAK KİŞİLER :

Ek-3: Özgeçmiş

ÖZLEM AKKURU

Doğum Tarihi: 19.02.1988

Cep Tel: +90 536 797 72 09

E-Mail: ozlemakkuru88@hotmail.com

Adres: Ihlamurkuyu mah. Bülbüldere cad.

No:9 / 2 Ümraniye / İSTANBUL

EĞİTİM

Eylül 2016 / Eylül 2019 **Üsküdar Üniversitesi/Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü /Adli Psikoloji/Üsküdar/İstanbul**

Eylül 2006 / Haziran 2011 **Yakın Doğu Üniversitesi/Fen-Edebiyat Fakültesi/İngilizce Psikoloji/ Lefkoşa/ KKTC**

Eylül 2001 / Haziran 2004 **Çamlıca Kız Lisesi Üsküdar/ İstanbul**

KARİYER

Eylül 2011 / - **Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü/ Anadolu Yakası Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğü / Psikolog**

PROJE ve STAJLAR

Ocak 2009 / Haziran 2009 **Gelişim Stajı, Nasreddin Hoca Anaokulu / İstanbul**

Eylül 2009 / Haziran 2010 **Klinik Stajı/ Stajyer Psikolog İstanbul Haydarpaşa Numune ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Kliniği**

Eylül 2011 / - **Gönüllü Psikolog / Dünyev Derneği / İstanbul**

Ocak 2012 / - **Gönüllü Psikolog / Bilge Kadınlar Araştırma Merkezi / İstanbul**

EĞİTİMLER

- Günlük Yaşamın Pozitif Psikoterapisi (2011)
- Kıbrıs Psikodrama Sempozyumu Metapsikoloji (2011)
- Çocuk Evleri Personeline Yönelik Hizmet İçi Eğitim Programı (2012)
- WAIS Yetişkinler İçin Zeka Testi Eğitimi/Kim Psikoloji (2012)
- Aile Danışmanlığı Eğitim Programı (450 saat)-YÖK onaylı (2012)
- İletişimde Ustalık-Dönüşüm Konağı (2016)
- Başarı Psikolojisi-Dönüşüm Konağı (2016)
- MMPI-PsikoTerap-İST Eğitim ve Danışmanlık Merkezi (2018)
- Çocuk Resimleri Analizi ve Psikolojik Resim Testleri Eğitimi (2018)
- 1.Çocuk İhmal Ve İstismarını Önleme Sempozyumu-İstanbul Medeniyet Üniversitesi (2018)
- Çocuklarda Bireysel Güvenlik Güçlendirici Eğitimleri (2019)
- Terapötik Kartlar Eğitimi (2019)

BİLGİSAYAR BİLGİSİ

Microsoft Ofis Programları (Word-Excel)

SPSS

DİLLER

İngilizce (iyi seviye)

HOBİ / İLGİ ALANLARI

Müzik, sinema, tiyatro, kitap, dergi, araştırma, gezmek.